

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАДЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 39 (1054)

Субота, 24 верасня 1955 года

Цана 40 кап.

Першая старонка.

У АЗНАМЕНАВАННЕ 40-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ
КАСТРЫЧНІЦКАЙ СОЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭ-
ВОЛЮЦЫІ. — Усесаюзна конкурс на лепшы
сцэнарый мастацкіх фільмаў. Умовы конкурсу.

РЭСПУБЛІКАНСКАЯ НАРАДА МАЛАДЫХ
ПІСЬМЕНІКАУ.

Другая старонка.

К. Губарэвіч. — Першая п'еса.

Я. Крупня. — «Хітрыкі Скапена»
Я. Рамановіч. — Т. Аляксеева — Лымерыўна.

Трэцяя старонка.

ДА ПЯЦІДЗЕСЯЦІГОДДЗЯ ПЯТРА
ГЛЕБКІ.

Чацвёртая старонка.

У ДНІ МЕСЯЧНІКА КНІГІ.

А. Шаўня. — «Неапал без сонца».

Месячнік польска-савецкай дружбы.

І. Барысаў. — На парозе XXI стагоддзя.

У азнаменаванне 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі

Усесаюзна конкурс на лепшыя сцэнарый
мастацкіх фільмаў

За апошні час кіностудыі краіны значна павялічылі выпуск фільмаў. Далейшае пашырэнне кіновытворчасці ў многім залежыць ад стварэння вялікай колькасці поўнацітных сцэнарый, ад актывізацыі творчасці пісьменнікаў, кінодраматургаў, ад прыцягнення да работы для кіно ўсё новых і новых аўтарскіх сіл. Асабліва адказная і ганаровая задача кінематграфістаў — стварэннем высокакачэсных твораў, вартых нашага народа, адзначыць 40-годдзе Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, якое надыходзіць. Для шырокага прыцягнення да вырашэння гэтай задачы савецкіх пісьменнікаў і пачынаючых аўтараў Міністэрства культуры БССР вырашыла правесці сумесна з Сіюзом савецкіх пісьменнікаў СССР Усесаюзна конкурс на лепшыя

сцэнарый мастацкіх фільмаў. Спецыяльным загадам міністра культуры БССР зацверджаны ўмовы конкурсу. (Умовы публікуюцца ніжэй). Зацверджаны склад журы конкурсу. У яго ўвайшлі: А. А. Суркоў (старшыня журы), В. Н. Ажаеў, С. Д. Васільеў, С. А. Герасімаў, А. П. Даўжанка, В. В. Ермілаў, Т. М. Зуева, В. М. Кажэўнікаў, А. Е. Карнейчук, Б. А. Жаўрэнёў, Л. М. Леонаў, С. В. Міхалкоў, А. М. Панкратова, М. Г. Панава, Д. С. Пісарэўскі, Н. Ф. Пагодзін, І. А. Пыр'еў, А. А. Рапохін, Н. І. Радзінаў, К. М. Сіманаў, М. Н. Смірнова, В. Н. Сурын, К. А. Фелікс, А. С. Фёдарэў, Б. Ф. Чырскі, І. В. Чэкін, В. Р. Шчарбіна, Р. Н. Юрэнёў. Для правядзення арганізацыйна-практычнай работы па конкурсу створаны сакратарыят. У яго складзе:

А. С. Фёдарэў, В. Е. Дугаераў, Н. І. Радзінаў, І. В. Чэкін, К. К. Парамонава. Міністрам культуры савецкіх рэспублік даручана сумесна з рэспубліканскімі Сіюзамі савецкіх пісьменнікаў забяспечыць правядзенне першага тура конкурсу. Для гэтага да першага кастрычніка 1955 года павінны быць створаны аргкамітэты па правядзенні конкурсу, на якія ўскладаецца прыём і ўлік рукапісаў, іх рэцэнзіраванне, кансультацыя аўтараў, арганізацыя пераказаў на рускую мову сцэнарый, рэкамендаваных рэспубліканскімі журы на другі тур конкурсу. Для разгляду рукапісаў, што паступілі на конкурс, ствараюцца рэспубліканскія журы. У іх склад рэкамендавана прыцягнуць выдатнейшых пісьменнікаў, дзеячоў навукі і мастацтва, прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый.

Умовы конкурсу

1. У межах шырокага прыцягнення савецкіх пісьменнікаў і пачынаючых аўтараў да стварэння кіносцэнарый мастацкіх фільмаў, якія падрыхтоўваюцца да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, Міністэрства культуры БССР абвешчвае Усесаюзна конкурс на лепшыя кіносцэнарый. 2. Сцэнарый, якія прадстаўляюцца на конкурс, могуць быць прысвечаны тэмам гераічнай гісторыі Савецкай дзяржавы і сучаснага жыцця савецкага грамадства. У сцэнарыйнах па гістарычных тэмах павінны знайсці адлюстраванне гераізму расійскага пролетарыята і Ленінскай партыі ў перыяд падрыхтоўкі і правядзення Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі; асноўныя этапы барацьбы працоўных Савецкага Саюза над кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за перамогу соцыялістычнага ладу ў СССР; вялікія дзясятнікі савецкага народа за гады савецкай улады. У сцэнарыйнах на сучасныя тэмы павінны знайсці адлюстраванне гераічнай справы савецкага народа, які вырашае задачы развіцця дзяржавы і тэхнічнага прарэсу, змаганца за ўздым сельскай гаспадаркі, навукі і культуры ў новай краіне, павінны быць паказаны новыя жыццё і новы быт савецкіх людзей. У сцэнарыйнах, якія прадстаўляюцца на конкурс, павінны быць створаны прайзвішчы і артыкулы нашых сучаснікаў — перадавых людзей рабочага класа, навагараў вытворчасці, працаўнікоў сельскай гаспадаркі, сельскай інтэлігенцыі — вобразаў, якія глыбока раскрываюць багаты духоўны свет савецкіх людзей, усю рознастайнасць іх працоўнай дзейнасці, грамадскага і асабістага жыцця. На конкурс прымаюцца арыгінальныя сцэнарый поўнаметражных мастацкіх фільмаў, напісаныя ў любым жанры (эпапея, драма, камедыя і г. д.). 3. Конкурс праводзіцца з 1 кастрычніка 1955 года па 1 лістапада 1956 года. 4. Конкурс абвешчваецца адкрытым. 5. Рукапісы, якія накіроўваюцца на конкурс, прадстаўляюцца аўтарамі ў ад-

ным экзэмпляры, перадрукаваны на машыцы, на любой з дзяржаўных моў 16 савецкіх рэспублік СССР. 6. Рукапісы прадстаўляюцца аўтарамі пад дазважэннем. Да рукапіса павінны быць прыкладзены пад тым-жа дэвізам канверт, у які ўкладваюцца лісткі з указаннем прозвішча і адраса аўтара. 7. Конкурс праводзіцца ў два туры. Першы (адборчы) тур праводзіцца ў савецкіх рэспубліках, і сцэнарый, ухвалены рэспубліканскімі журы, паступаюць на другі тур — на разгляд журы Усесаюзнага конкурсу. Журы першага тура конкурсу ствараюцца Міністэрствам культуры БССР сумесна з Сіюзамі савецкіх пісьменнікаў савецкіх рэспублік. Журы Усесаюзнага конкурсу ствараюцца Міністэрствам культуры БССР сумесна з Сіюзамі савецкіх пісьменнікаў савецкіх рэспублік. 8. Сцэнарый, над якім аўтар працуе па дагаворы з кіностудыяй, на конкурс не прымаюцца. 9. На конкурс ўстаўляюцца 18 прэмій: 3 першыя прэміі па 100.000 рублёў 5 другія прэміі па 60.000 рублёў 10 трэція прэміі па 40.000 рублёў 15 заахвочваючых прэмій па 10.000 рублёў. Указаныя прэміі прасуджаюцца Усесаюзнам журы конкурсу. 10. Кіностудыі, якія прымаюць да пастаўкі прэм'яваныя або адзначаныя журы конкурсу сцэнарый, набываюць іх у аўтараў на аснове існуючых дагаворных умоў. 11. Рукапісы, якія прадстаўляюцца на конкурс, накіроўваюцца ў адрас Міністэрства культуры той савецкай рэспублікі, на тэрыторыі якой жыве аўтар. На канверце з рукапісам павінна быць указана: «Конкурс на лепшыя кіносцэнарый». Прадстаўлены на конкурс рукапісы аўтарам не вяртаюцца. 12. Тэрмін прадстаўлення рукапісаў — да 1 жніўня 1956 года. 13. Раённыя журы Усесаюзнага конкурсу апублікуюцца ў друку не пазней 5 лістапада 1956 года.

Рэспубліканская нарада маладых пісьменнікаў

ДЗЁННІК НАРАДЫ

З 15 па 23 верасня ў Мінску праходзіла шостая рэспубліканская нарада маладых літаратараў, складаная Сіюзам пісьменнікаў БССР і Цэнтральным Камітэтам ЛКСМБ. У нарадзе прынялі ўдзел больш ста чалавек: празаікі, паэты, драматургі, крытыкі. Многія з іх ужо друкаваліся ў гарадскіх, раённых, абласных і цэнтральных газетах, часопісах і альманахах. Раглед твораў пачынаючых аўтараў з'явіўся асноўным зместам працы нарады. На секцыях прозы, паэзіі, драматургіі і крытыкі былі абмеркаваны многія творы. Праца секцыі праходзіла пры вялікай актыўнасці іх удзельнікаў. Творам маладых аўтараў была дадзена ўсебаковая ацэнка. Асабліва трэба адзначыць вялікую і плённую дапамогу ў ацэнцы твораў пачынаючых літаратараў з боку старэйшых пісьменнікаў. Іх ацэнкі і парады з'явіліся добрай школай літаратурнага майстэрства, якая прынясе вялікую карысць маладым пісьменнікам. Ад Саюза пісьменнікаў СССР у нарадзе прынялі

ўдзел паэт Н. Рыленкоў і намеснік старшыні камітэа па драматургіі В. Піменаў, якія таксама выступалі з падрабязнымі і глыбокімі разглядамі многіх твораў маладых аўтараў. У час нарады для іх удзельнікаў быў арганізаваны радыяжурні і сустрэчы. Маладыя пісьменнікі пабывалі на Мінскім аўтазавадзе, на кіностудыі «Беларусь-фільм», у майстэрнях скульптараў А. Габэва і А. Бебеля, наведалі літаратурны музей Інкі Кушалы. Асабліва цікавай была сустрэча з народнымі артыстамі СССР кампазітарам Я. Цікоцікам і мастацкім кіраўніком Дзяржаўнай капелы БССР Р. Шыр-май. У час працы нарады літаратурная моладзь сустрачалася з народным паэтам Беларусі Якубам Коласам і сакратаром Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі Ц. С. Гарбуноўм.

Іакуб Колас звярнуўся да маладых пісьменнікаў з заклікам ніколі не парываць сувязі з народам, чула і ўважліва прыслухоўвацца да яго патраб і жыцця, узабага-чаць народнай мовай сваю літаратурную мову. 23-га верасня на прайздуме Саюза пісьменнікаў БССР былі падгулены вынікі работы шостай нарады. На пасяджэнні выступілі старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў П. Броўка, Я. Брыль, А. Зарыцкі, К. Губарэвіч, Я. Казека, І. Шамякін, М. Лужанін, М. Макаеў (Віцебск), А. Карпов (Гродна) і іншы. Прайдзены рэкамендацыі секцыям Саюза зацвікавіцца найбольш здольным аўтарам, дапамагчы іх творчаму росту. Намечаны меры для палепшэння справы выхавання маладых літаратараў. Учора ў клубе «Спартак» адбыўся вялікі літаратурны вечар, на якім выступілі з чытаннем сваіх твораў маладыя аўтары і пісьменнікі старэйшага пакалення. Сустрэча двух літаратурных пакаленняў — як называюць гэты вечар — прайшла з удзелам вялікай колькасці рабочай і студэнцкай моладзі сталіцы.

У секцыі паэзіі

Калектыўнае абмеркаванне твораў маладога ці вядомага пісьменніка прыносіць значную карысць. Хоць часамі выказваюцца розныя думкі, розныя меркаванні, але ўрашце, калі б'е аб чым гаварыць, усё падагаджаецца, што ў аўтара твор атрымаўся, і даюцца канкрэтныя парады, як яго лепш дараваць. У шостай нарадзе ўдзельнічалі шмат маладых паэтаў. Каля паловы з іх — прыехалі з раёнаў, вёсак. Там на месцы і іншы раз няма з кім параіцца. У тым людзей законнае імкненне — выслухаць праўдзівае слова вопытнага майстра аб сваім творы. І хоць на нарадзе было праслухана нямаля твораў, аднак агульнае ўражанне засталася сумнаватым. Розныя вершы чыталі К. Пірка, В. Кімяноў, У. Няведскі, аднак вобразы, рытм і паучылі ў іх, як у братоў-близнят. А пісаць-ж гэтыя творы розныя людзі па характару, па густу і па сведацтваванню. На секцыі паэзіі былі сапраўды турботы старэйшых гаварыць пра тое і будучыню паэтычнай гаспадаркі. Неаднаразова гаварылі горкія, але праўдзівыя словы маладых таварышам М. Гань, А. Куляшоў, П. Броўка, П. Глебка, А. Бялевіч, А. Валгоцін, А. Зарыцкі, А. Русецкі, Р. Няшчэка. А. Куляшоў, працягваючы два дзесяткі вершаў М. Арочкі, убаўчыў у маладога паэта здольнасць пісаць цікава, па-свойму. З паэта сымтыка ён адарваў піль вершаў, якія гукаць свежа, свеаасабліва і пасля невялікай дарапоўкі зможуць набыць добрыя якасці. К. Пірэнка і М. Лужанін паказалі К. Пірку і У. Няведскаму, як унікнуць хібаў у сваёй творчай працы. На сутнасці, гэтыя маладыя паэты карыстаюцца адвольнымі вобразнымі сродкамі, у іх адвольна палыход да вырашэння той ці іншай тэмы. Самая істотная закана іх творчасці — імітацыйнасць, а не актыўнае ўздзеянне на жыццё.

У секцыі прозы

Не так часта даводзіцца сустракацца маладым пісьменнікам, якія жывуць у розных кутках рэспублікі, адзін з адным і з пісьменнікам старэйшага пакалення. І вось яны сабраліся ў час гэтай нарады, каб абмяняцца сваім — нахай яшчэ ў пераважна большасці невялікім — творчым вопытам, паслухаць думкі старэйшых, высветліць і пэўным чынам вырашыць пытанні і складаныя пытанні, якія непазбежна ўнікаюць у творчай рабоце. Карысць такой размовы невягта недацвяльваць. Секцыя прозы, які і іншыя секцыі нарады, працавала чатыры дні. На ёй былі прадстаўлены людзі розных прафесій і рознага жыццёвага вопыту. Сярод іх і вядомы вышукнікі сярняй школы з Була-Кашалёва, ваеннаслужачы І. Куралікаў, пажылва калгасніца з Маладзечанскай вобласці Ганна Новік, рабочы аднаго з мінскіх заводзав Ф. Федасенка і калгаснік з Бягомельшчыны У. Бутараў, работнік Чорвенскага дэспрамгаса В. Варабей і юрыст з Рэчыцы А. Капуцін, лётчык М. Дулаў і сельскія настаўнікі В. Дайліда і Н. Гродзеў, студэнты, маладыя журналісты.

Паслухаў іх, пагутарыў аб іх творах і наогула аб літаратурнай працы прайшлі пісьменнікі, у якіх за плячымі ўжо былі значны вопыт, творы якіх вядомы шырокам колу чытачоў — І. Гурскі, П. Пестрак, М. Паслядовіч, І. Шамякін, Я. Брыль, І. Мележ, А. Якімовіч, М. Ткачоў, П. Кавалеў, У. Шахавец. Размова была жывая, шчырая і разам з тым грунтоўная. Удзельнікаў абмеркавання твораў маладых празаікаў не мог не ўрадаваць той вядомы факт, што кожны з іх нясе ў літаратуру нешта сваё, уласнае, свежае — сваю тэму, мае свой палыход да матэрыяла. Кожны з іх дэсна звязаны з жыццём, яго цікавы перш за ўсё з'яў і нашай сённяшняй рэчаіснасці. Самі аўтары — удзельнікі паэзіі сённяшняга жыцця — бяруцца за перо таму, што адчуваюць пягу да літаратурнай творчасці, не могуць не пісаць аб тым, што бацьца, чым жывуць, што іх мошна хвалюе.

З цікавасцю мы пазнаёміліся з апавяданнямі І. Куралікава аб калгаснай моладзі, аб узаемаадносінах у ё асяроддзі, аб дружбе і каханні. Творам не стае яшчэ яшчэ майстэрства, але шчырасць, з якой яны напісаны, ухваляюцца, пачытаўшы іх успрымаюць з'яў сведчаць аб наўвясці ў аўтара бесспрэчных здольнасцей і вялікіх магчымасцей, якія ён зможа рэалізаваць пры ўмове далейшай настойлівай вучобы і працы. Такімі-ж якасцямі вызначаюцца і асобныя апавяданні В. Дайліды з жыцця сучаснай калгаснай вёскі. А вось апавяданне «Карэспандэнт» Гань Новік, з якім чытачы знаёмы па часопісе «Полымя» № 7 за гэты год. Яно напісана рукой таленавітага чалавека, які мае вялікі жыццёвы вопыт і глыбока разбіраецца ў з'явах і падзеях, у псіхалогіі людзей. Проста саяўка з захоўвае ларускай вёскай, Ганна Новік прайшла прыжкі і складаны жыццёвы шлях, і яна можа раскажаць аб гэтым у сваіх творах, гэта-ж, як і аб сённяшнім жыцці, цікава і свежа. Н. Гродзеў піша апавяданні пераважна аб сельскай інтэлігенцыі, выкрывае і б'е чужыя адмоўныя бакі жыцця. У яго свеаасабліва манера апавядання проста і разам з тым цікава, з добрым народным гумарам, ён мае нааірлянае вока, знаходзіць трыяныя дэталі. Аднак паешніваецца, з якой ён прадуе над творами, і нехаставатка сур'ёзнае стаўленне да мовы часта перахаджаюць яму даводзіць іх да канца, і добрая задума, багаты матэрыял, якім валодае аўтар, застаюцца не выкарыстанымі.

Жывую і цікавую размову выклікала апавесць У. Шыцкіка «Час кіліца наперад». Гэта — апавесць аб рабочай моладзі. У. Шыцкік распарадоўвае далей называюч вядомую тэму, узятую ў пасяваеннай беларускай прозе ў такіх творах, як «Цёплае дыханне» М. Паслядовіча, «Лартаванне» А. Кулакоўскага, «Зарава над лесам» В. Лютая. Галоўныя героі апавесці У. Шыцкіка — маладыя рабочыя, якія прыехалі на адзін з новых заводзав Мінска па пачуцьках комсомала. Іх рост у рабочым калектыве, фарміраванне іх характараў і складанае змест апавесці. Малады пісьменнік досыць глыбока вувучы матэрыял, правільна наменці суз'яўтаныя лініі, лініі развіцця характараў. Асобныя месціны напісаны жыва, ярка. А побач мы чытаем раздзелы, падобныя на сухі газетны нарыс з беглым апісаннем, са штатыванымі сказами. Многія героі названы толькі па прозвішчам, яны пааб'яваны індывідуальнымі рысаў. Аўтар як-бы асперагаецца або не хоча зваўжываць складаны, жыццёва праўдзівыя канфіктаў, якія-б рухалі дзеянне і без якіх характары не могуць праявіцца. На апавесці было зроблена шмат канкрэтных і кантуйных заўваг. Авадланне майстэрствам і ўдасканаленне яго — галоўная задача кожнага пісьмен-

Выступленні артыстаў у раённых цэнтрах

Салісты Ленінградскага акадэмічнага Малага тэатра, праводзячы свае гастролі ў Беларусі, сустраляцца з працоўнымі раёнага цэнтра Гаўск і далі там канцэрт. Лаўрэаты фестываля моладзі ў Бухарэсце Н. Карнільдава і Г. Панчык выканалі сцэны і дуэты з аперат. Салісты М. Андрэева, І. Краўцоў і М. Пятроў праспявалі папулярныя рускія і ўкраінскія народныя песні, прачыталі творы савецкіх пісьменнікаў. На вечары, акрамя жыхароў Гаўска, прысутнічалі рабочыя, калгаснікі і механізатары торфазавода, калгаса імя Сталіна, Гаўскай МТС і іншых навакольных пунктаў.

В. ЛАУРЫНОВІЧ.
Гаўск.

Цёпла прынялі глядачы і іншыя нумары праграмы — венгерскі танец «Чардаш», маладзкі танец «Юла» ў выкананні М. Сцепанец і Я. Хвораста, арыгінальны жанр (артыст М. Міхайлаў), паветраных акрабатаў В. Граек. Канцэртная брыгада выступіла таксама ў калгасах «Краіна Советав», імя Будзёнага, імя Крупскай, «Радаіма» і імя Леніна Новагрудскага раёна. А. ДЗІСКО.

Выезд у калгас

У сувязі з месячнікам кнігі Цэнтральнага магазіна Мінска наладзіў выезд у сельгасарцель «Рассвет» Кіраўскага раёна з мэтай абслуджыць калгасныя актыў, які прыехаў туды на рэспублікан-

скі семінар. У клубе калгаса было адведзена добрае месца для продажу кніг. Мы прывезлі рознастайную літаратуру. Адначасова сюды прыехалі для продажу кніг гандлюючыя арганізацыі Кіраўскага раёна.

За дзень толькі работнікі Цэнтральнага магазіна ма-газіна прадалі ў калгасе кніг на дзве тысячы рублёў. Калгаснікі выказалі ім падзяку. Прадацтва паднеслі букеты кветак. Ц. ГРЫГІНЕВА.

Народны паэт БССР Іакуб Колас сярод удзельнікаў нарады маладых пісьменнікаў рэспублікі. Фото Ул. Крука. Алякс. ЕСАКОВ.

Учора закончылася нарада маладых літаратараў. Шостая за пасляваеннага гады. На якой кожнай нарады беларуская літаратура паўстае як новы імяны талентаў праявіліся, паэтаў, крытыкаў. Затое амаль не было прытоку маладых драматургаў. На гэты, відаць, ёсць свае прычыны. Магчыма, Саюз пісьменнікаў не змог выявіць большую колькасць імяў. Можна не ўсе пачынаючыя аўтары вытрымаць першыя «спыты» ў драматургію, а можна на нарадах не адзілі «адкрыць» некаторых маладых драматургаў.

ПЕРШАЯ П'ЕСА

нуць сабе ды ўжо не меда на гэты ніякага маральнага права. Сын застаўся з Мамай.

Акцёры і ролі

Т. Аляксеева—Лымерыўна

Але застаецца фактам, што прыток новых пісьменнікаў у беларускую драматургію вельмі мізэрны.

З якімі-ж п'есамі і аўтарамі пазнаёмілася пісьменніцтва грамадства на гэты нарад? Праба сказаць, што спіс твораў, прадстаўленых на абмеркаванні, быў вельмі абмежаваны. Абмеркаваны толькі чатыры п'есы («Зарука шчасця» Л. Усціменка, «Рукі залатыя» Г. Разінскага, «Аплат» Н. Алтухова і «Сініцыны» Р. Раманова). Абмеркаваны яны не таму, што больш не было твораў, а таму, што гэтыя п'есы давалі падставу пачаць творчую размову аб умові пісьменніка бачыць жыццё і знаходзіць у ім галоўнае, аб засваенні першапачатковых ісцін драматургічнага майстэрства і г. д.

Звычайна мы прывыклі пытацца, што ўвага прынеслі маладыя пісьменнікі ў драматургію? Але наўрад ці заўсёды будзе правільным такое пытанне ў дачыненні да першых п'ес пачынаючага аўтара, якая часам пазбаўлена ці амаль пазбаўлена мастацкай самастойнасці, што прыходзіць з гадамі творчага вопыту. У такой п'есе перакрыжоўваюцца розныя ўплывы, якія яшчэ спакушаюць нявольных аўтараў, адчуваюцца адбітак чужых густаў, бо свой густ яшчэ не адстойся.

Таму цэлай за ўсё бывае пачуць тут узровень галас маладога аўтара, знайсці тое новае, што супрады іны раз прыносіць ад жыцця пачынаючы драматург, калі ён не грамадзянін і не выпадкова ўзяўся за перо.

Вось чаму было-б больш правільным ставіць пытанне крыху інакш: з якім бачаннем і філасофскім асэнсаваннем жыцця прыходзіць малады пісьменнік у драматургію. З гэтага пункту погляду ёсць аб чым падумаць, чытаючы першыя п'есы.

Што-ж бачыць у жыцці і як яго разумеюць некаторыя пачынаючы драматургі?

Л. Усціменка знайшла сваіх герояў у асяроддзі вясковых настаўнікаў. Даўно ўжо не даводзілася чытаць п'есы і глядзець спектаклі беларускіх тэатраў аб гэтых людзях. Цікавае знаёмства з імі пачынаецца з першых старонак п'есы «Зарука шчасця». У ролях каліас прыязджаюць пасля скажэння педагогічнага інстытута два маладыя настаўнікі: Аляксей і Саша—муж і жонка. У кожнага з іх пачынаецца новае жыццё, праца, да якой яны рыхтаваліся доўгія гады. У гэты-ж час вяртаецца ў каліас і Настасья—сестра Сашы, таксама настаўніца. Яна аддала экзамены на звычайным аддзяленні інстытута. Тут яны сустракаюцца са сваімі старымі настаўнікамі: дырэктарам школы Пятром Мікалаевічам, яго жонкай Кацярынай, настаўніцай Аленай Максімаўнай. Ачуваюцца, што Л. Усціменка добра ведае жыццё вясковай школы.

Але мала вызначыць месца сваіх герояў у працы. Для п'есы патрэбны характары, якія жывуць і дзейнічаюць. Л. Усціменка іх удалося знайсці. Сутыкненне характараў у п'есе абгрунтавана і пераказана. Вельмі-ж па-рознаму разумеюць жыццё Настасья, Аляксей і Алена Максімаўна, з аднаго боку, дырэктар, яго жонка і Саша—з другога. Калі для першых праца ў школе—гэта выкананне вясковага абавязку сөөвскага настаўніка, дык для другіх—толькі добры заробак, які дапамагае наладзіць дабрабыт. У такой расстаноўцы герояў закладзены глыбокі

маральна-пеісалагічны канфлікт, які аўтару трэба было зрабіць драматургічным. Для пачынаючага драматурга пераход жыццёвага канфлікту ў драматургічны звычайна бывае самым цяжкім і складаным. Але адна справа ўбачыць у жыцці супярэчнасць (пачынаючы пісьменнік, як правіла, бачыць іх востра і глыбока), а другая—паказаць не ў мастацкіх вобразах, у барацьбе характараў.

Л. Усціменка знайшла правільную ланку п'есы. Настасья напісала ў газету запіску аб чыноўніцка-бюракратычным стылі кіраўніцтва дырэктара школы. Барацьба пачалася ў адкрытую. Але ў п'есе, як і ў жыцці, нават самая адкрытая барацьба не бывае лабайвой. Дырэктар і яго жонка павялі лабайвую атаку на маладую настаўніцу, дамагатыўна пагарджаючы крытыкай. Дырэктар школы пачаў яшчэ больш загрукваць настаўнікаў бяскласнымі пасяджэннямі, неспрабнымі нарадамі. Жонка дырэктара адкрыта заявіла, што кіраўніцтва школы вырашыла наогул не прымаць новых настаўнікаў, каб пакінуць за старымі як мага больш гадзін. У жыцці такія, як дырэктар і яго жонка, дзейнічаюць больш замаскавана і тонка. Наш лад жыцця прымушае такіх людзей маскіравацца, прымаць рознае аблічча, каб толькі не быць выкрытымі. А выкрывае такіх, як дырэктар і яго жонка, у п'есе Л. Усціменка вельмі дэка, перамагчы такога праціўніка яшчэ прасцей. Аўтар не знайшоў інакш тонкіх фабульных матываў і тату характары і барацьба асобных герояў атрымалася спрощанымі. Паддзены-ж яны ў тым аблегчаным варыянце жыцця, паказам якое так часта трапляе многія, нават далёка не пачынаючы драматургі. А было-б куды цікавей, калі-б Настасья сама, можа нават без дапамогі газеты, пачала барацьбу з дырэктарам і яго акружэннем і давала яе да канца, а не ўскладала-б заканчэнне гэтай барацьбы на камісію, як гэта зроблена ў п'есе.

У творы ёсць яшчэ адзін вельмі цікавы псіхалагічны канфлікт—паміж Аляксеем і Сашай. Бывае-ж так у жыцці, што пражывеш з чалавекам некалькі год, а пазнаць яго, так і не пазнаеш. Так здарылася і ў Аляксее і Сашай. Яны разам скончылі школу, інстытут, пакахалі адзін другога, пажаніліся і прыехалі працаваць у адну школу. І толькі тут раскрылася інаша Саша—свакляная, бессарачная эгалістка. І Аляксей вымушаны пачаць барацьбу з Сашай, а дакладней—за яе.

Праца, сама барацьба Аляксее за Сашу не паказана. Ён пасіўны. Ужо больш актыўная Настасья, якая спрабуе апаляраваць да сумленна сестры, хоць пераказана яе, але эню-такі асяроджа, шкадуючы пакрыўдзіць. Л. Усціменка пабалася заварыць канфлікт з Сашай, у развіцці якога можна было-б вельмі цікава, між іншым, паказаць бадай самы прывычны і удалы вобраз п'есы—Паўлаўну, маці Сашы і Настасья. Л. Усціменка папырыла матэрыял п'есы за кошт другародных персанажаў і ападуў. Так унікалі неабавязковы—механік МТС Віктар, які кажа Настасья, намеснік старшага сёльскага гаспадаркі і іныя. Ды і вобраз Паўлаўны застаўся пабочным. А ён мог стаць адным з цэнтральных.

Правільна і цікава намечаны вобраз казаскага дзяўчыны Веры, у якой на доўгія гады захавалася глыбокае пачуццё да Аляксее. Але Л. Усціменка паспяхалася прытучыць гэты матыв. А шкада. У канфілікце Аляксее і Сашы яго можна было-б развіць у цікавую сюжэтную лінію. І не трэба было баяцца некаторай вастрыні ў п'есу бачыць бытавой драме.

Пакуль што п'еса распаўсюдаецца на часткі, слаба звязаныя паміж сабою. Шматпланавая атрымалася і п'еса «Рукі залатыя» Г. Разінскага. Чытаючы яе, эню-такі не вельмі не здзіўляе багацце жыццёвага матэрыялу, які ўбачыў малады аўтар. І ўбачыў ён у жыцці такое, натчыць не вельмі не задумвацца, аб чым не вельмі

маўчаць. Ці мала можна сустрэць рабочых, рукі якіх у народзе называюць залатымі. Але здаецца іны раз, што гэтыя рукі пачынаюць рабіць не тое, што трэба. Пасля рэцэпты і часам пачынае да чаркі. А праз некаторы час на першым плане ўжо гаражы, а не рэцэпты. І тут вельмі важна свөөвскага паяпрадзіць чалавека, вырастаць яго для працы, сям'і. Часта мы не заўважам гэтага моманту, а пасля ўжо бывае позна.

Вось гэтая нота вялікай чалавечай гуманнасці гучыць у п'есе «Рукі залатыя». Ужо ў першай карціне мы знаёмімся з майстрам завода рацыяналізатарам Багдановічам. Знаёмімся, праўда, не на заводзе, а ў парку, дзе п'яны майстар ляжыць пад кустом. Займае на вобраз крыху незвычайна, але магчыма, калі-б ад гэтай экспазіцыі Г. Разінскі пайшоў у глыбокі тэм, інакш кажучы, раскрыў жыццё гэтага чалавека. Але ў п'есе пра Багдановіча толькі гавораць. Гавораць, што п'яны і прагуляў яго не ўпершыню, што дома ў яго жыццё наскладнае, што чалавека трэба ратаваць і г. д. А замест таго, каб ратаваць, аўтар проста адасобіў Багдановіча ад калектыву.

Эню-жа аўтар спакусаўся дэжкім варыянтам жыцця. Эню ён правіў нічым не апраданы страх перад вастрыней вельмі жыццёвай драме.

Інаша справа, каб Багдановіч быў бяздзейна згубленым для завода чалавекам. Здолеў-жа ён у нейкай саматужнай арміі, куды паступіў на работу, праявіць сілу волі і назаўсёды пакончыць з чаркай. Няўжо гэтую волю не маглі абудзіць у ім і падтрымаць людзі, з якімі Багдановіч працаваў амаль усё жыццё? І ці варта было выводзіць яго за вароты завода, каб ён дзесяці «сперакаваўся»?

Хацелася-б адчуць светлую атмасферу маральнага адраджэння Багдановіча, якога яшчэ не стае ў п'есе, нягледзячы на тое, што валак майстра дзейнічае даволі вялікай колькасцю персанажаў. Але бачыць у яго, за выключэннем інжынера Костышова і часткова Нікалая, заняты сваімі справамі, сваім жыццём. П'еса складаецца з некалькіх наваў з самастойнай ліній паводзінь, жыцця людзей. Аны прыехалі на працу пасля навучання, другія едуць вучыцца, але не паступаюць, трэція не могуць знайсці свөөв месца ў г. д. І ў кожнай з такіх наваў, між іншым, дзейнічае захаваная пара (Шунікеўскі і Соця, Нікалай і Наташа, Пеця і Валя). Магчыма, што ў п'есе можна паказаць і некалькі захаваных пар, але тады, калі яны неабходны для развіцця тэм, сюжэта. У адаротным-жа выпадку такія пары будуць не чым іншым, як лірычным вітэкам, данайці той рамесніцкай драматургіі, якая ўпрыгожвае часта мёртвую схему п'ес жывымі чалавечымі пачуццямі.

П'есе «Рукі залатыя» не вельмі аднесці да такой драматургіі, яна дыхае гарачым пачуццём любові да чалавека. Праўда, аўтару не ўдалося яшчэ эканомна і арганічна пабудоваць яе «кампазіцыю», бо пакуль што не ён валодае матэрыялам, а матэрыял ім.

У гэтым сэнсе больш правільна і эканомна пабудавана п'еса «Аплат» Н. Алтухова. У аўтара ёсць пэўнае пачуццё кампазіцыі, дастатковае разуменне драматургічнай формы. «Аплат» вызначаецца цэльнасцю малюнка, у ёй не адчуваеш амаль нічога лішняга.

Калі ў п'есе «Рукі залатыя» нафта многа працём (рацыяналізатарскія прапановы, малады спецыяліст на вытворчасці, асөөв моладзі, якая не паступіла ў інстытут, і г. д.), а ў выніку—ніводная з іх не маглі быць дасканала раскрыты, дык у п'есе «Аплат» Н. Алтухоў паставіў перад сабой толькі адну задачу: паказаць, што не тая маці сапраўдна, якая нарадзіла дзіця, а тая, якая выхавала яго. Гэтая думка раскрыта на адным з выпадкаў. У гады вайны маладая жанчына кіннула сваё дзіця. Комсамолька-падпольшчыца Маша ўзяла кінутага малага, выгадавала яго. А праз некалькі год маці сустралася са сваім сынам, хацела яго вяр-

У п'есе—складаны закончаны сюжэт, у аснове якога лёс кінутага дзіцяці. Але ў самым сюжэце п'есы ёсць істотны недахоп—выключнасць выпадку. Жанчына пакінула сваё дзіця, каб яго не аздавала яе любоўніка,—факт безумоўна выключны і наўрад ці можа з'явіцца аб'ектам мастацкай тымпаты. А ў п'есе ён займае даволі значнае месца. Аўтар нават прапанаваў глядачу быць сведкам, калі амаральнасць гэтай жанчыны дайшла да самай ніжэйшай ступені. Гэта ўжо не мастацтва, а натуралізм. Куды цікавей было-б развіць узаемаадносінны бацькі хлопчыка і Машы. Н. Алтухоў закончыў гэтую сітуацыю трафарэтным фіналам. Бацька проста адмовіўся ад жонкі-зрадніцы і, відаць па ўсяму, застаецца жыць з сынам у новай сям'і. Але справа ў тым, што ўжо ў першай палавіне п'есы становіцца аразумелым яе фінал. Для драматычнага-ж твора гэта вельмі непажадана, і Н. Алтухоўу трэба сур'ёзна падумаць над развязкай і яе падрыхтоўкай у п'есе.

Ніякіх прэтэнзій фармальнага парадку бадай не вельмі прад'явіць і п'есе «Сініцыны» Р. Раманова. У ёй ёсць агульная сюжэтная закончанасць, падзеі развіваюцца больш-менш лагічна, у нарастаючым тэмпе. Герой гавораць гадка, чыста, правільна. Але калі першыя тры п'есы перагрукваны жыццёвым матэрыялам, дык у п'есе адной аповядай застаецца ўражанне, што яны ўзяты не з жыцця, а з нейкіх п'ес, раманаў, аповядаў. Вельмі ўжо знаёмы ўсе персанажы сям'і професара Сініцына. Не вельмі ўжо такі професар, яго жонка, іх сын Сяргей, дачка Лена, а жонка Анатоля. Чаму ствараецца такое ўражанне? Мабыць таму, што ў п'есе п'ямат надуманага. Наўрад ці мае якую-небудзь жыццёвую «спраблема», што вырастае з адносін Сяргея і яго жонкі, артысткі Ані. Сяргей настойвае, каб жонка пакінула тэатр, бо там працуе чалавек, з якім яна была ў свой час блізкай. Для Ані-ж мастацтва даражэй за ўсё. І воль дзіця: сям'я або мастацтва, хаця ў нашым жыцці такая дзіця не можа існаваць. Праўда, ва ўсім, быццам, вінавата маці Сяргея. Гэта яна абав'язвала падзронасць сына да Ані, яна падбіла яго прымусіць жонку кінуты тэатр. Яна-ж хоча звычыць жыццё і Лене, настойваючы, каб тая выйшла замуж за нялюблага чалавека, навуковага работніка Белнаўскага. Лена, Сяргей і Аня ў канцы п'есы пакідаюць маці, а з-за яе і ні ў чым не вінавата бацьку. Сям'я Сініцына развалілася.

Аўтар, відаць, хацеў вынесці на суд грамадскасці тым адмоўныя з'явы, якія яшчэ можна сустрэць у той ці іншай сөөв сям'і. Але ці варта было рабіць носьбітам іх маці, якая выхавала добрых па сутнасці дзяцей і клопачца аб сям'і? Яна ні ў якім разе не заслужыла такога суровага аўтарскага прыговору. Аўтар не там шукае сацыяльныя карані адмоўных з'яў.

Тым не менш, гэтая п'еса была абмеркаваная на нарадзе, бо аўтар яе—чалавек зольны і зможа, відаць, на вопыце сваіх памылак напісаць сапраўдны твор.

Усе гэтыя чатыры аўтары не павінны застацца па-за увагай Саюза пісьменнікаў і тэатраў рэспублікі. Ёсць усе падставы для таго, каб асобныя тэатры наладзілі з маладымі драматургамі самы дзейны творчы кантакт. Справа гонару Гомельскага тэатра дапамагчы сваім землякам Г. Разінскаму дараваць п'есу і паставіць яе. Тэатр імя Я. Коласа павінен зацікавіцца аршантам Н. Алтухоўым. Правільна зрабіў тэатр імя ЛКСМБ, які пачаў працаваць з Р. Раманавым. П'есай Л. Усціменкі павінен зацікавіцца Гродзенскі драматычны тэатр і тым самым выхавець свайго драматурга, які мае ўсе падставы для сур'ёзнай творчай працы.

Будзе вельмі шкада і крыўдна, калі гэтыя першыя п'есы застануцца першымі і апошнімі спробамі.

Кастусь ГУБАРЭВІЧ.

Вядомы ўкраінскі пісьменнік Панас Мірны паклаў у аснову сваёй п'есы «Лымерыўна» сюжэт старадаўняй народнай песні аб тым, як выдворыў людзі, епаіныны бегу ўдому Лымерыху, прымусілі яе аддаць сваю дачку Наталю замуж за нялюблага чалавека. Гэтая драматычная гісторыя з'яўляецца зместам кінафільма «Лымерыўна», які ідзе на мінскіх экранях. Украінская кіностудыя, якая стварыла гэты фільм, запрасіла артыстку тэатра імя Лёкі Куналы Т. Аляксееву для работ на вобразам Наталі-Лымерыўны. У Аляксеевай шчасліва паслаўваюцца ўменне глыбока пранікнуць у сутнасць вобраза з

людзям, што Карпо яе разлюбіў і пакахаў другую. Без слоў, без асаблівых жэстаў раскрывае Т. Аляксеева душу Наталі, і мы адчуваем, што робіцца ў ёй. Вось яна з пагардай і жалом глядзіць на сваю неразумную слабую маці, якая дамагаецца, каб Наталю выйшла замуж за прымура. Т. Аляксеева кранальна перадае цяжкі душэўны стан Наталі, якая рашыла выйсці за нялюблага.

Выдатнай асаблівасцю работы Т. Аляксеевай над вобразам Лымерыўны з'яўляецца тое, што яна ўвесь час вядзе яго на лініі развіцця. Артыстка называе яе і глыбока паказвае розныя этапы ў лёсе сваёй гераіні. Вось яна—прадваятая сляпанка і любячая дзяўчына трапляе ў бяду, і мы пачынаем непакоіцца аб яе чыстым каханні. Захапіць гадка сваім лёсам, усхваляваць яго праўдай сваіх пачуццяў—гэта і ёсць высокародная задача артысткі, якую яна пераказала вышэй.

Т. Аляксеева ў ролі Лымерыўны.

Вельмі тонкім майстэрствам. Творчая мацера яе характарна гайбінэй пачуццям і філаграннай выразнасцю формы, акцёрскага малюнка вобраза.

Наталі-Лымерыўна ў таленавітым выкананні Т. Аляксеевай блізка і аразумелая кожнаму чалавеку, бо ў ёй вялікая сіла мастацкага абгульнення. Яна вельмі прстая ў сваім вобразным выяўленні. У самым пачатку фільма мы бачым яе на фоне пудоўнай украінскай прыроды. Калі спелага шпанаціна поля стаіць і жне маладая дзяўчына, невысокага росту, у постанці якой яшчэ ёсць нешта дзіцячае, неспраднае і шчырае.

...Хутка скончыцца жыццёвы дзень. Наталі пойдзе да млына, дзе працуе яе любі Карпо, і яны разам пабегуць да сваіх любімых мясцін, у якіх яны гай да званічых крыніц. Але гераіня Т. Аляксеевай трапляе ў цяжкую жыццёвую сітуацыю. Яна спадбалася прымураваць сына ўдому Шканюхіна, а Карпо—спасларовай дачку. Догта і непахісна змагаецца Лымерыўна з услякімі сірамаі яе спускі. І проста дзіўна, адкуль у гэтай малай, кволай дзяўчыны столькі ўнутранай сілы і стойкасці, веры ў каханне Карпо. Т. Аляксеева глыбока пераконвае нас у гэтай веры. Ні маці, ні хрысна бацька, ні двухдушная сяброўка—нічо не можа яе пахісцюць. Гордая і незалежная, хоціць яна срод іх, і здаецца, няма такой сілы на свеце, якая-б магла здамаць яе веру ў каханне і шчырасць Карпа. Аднак воль яна ўбачыла свайго люблага з другой дзяўчынай і паверыла

мы бачым у постанці артысткі, у яе строгі вачах, спакойных рухах, цвёрдым голасе. Але колькі гневу і душэўнай урушанасці выяўляецца з сэрца Наталі-Аляксеевай, калі яна пакідае дом сваёй свакрэўкі.

Вось яна, нічога не чууючы і не бачачы, бяжыць да тых мясцін, дзе прайшлі самыя светлыя моманты яе жыцця. На вясковым беразе рэчкі дзяўчына прыхілялася да знаёмага дрэва, і мы бачым твар яе, адухотлены высокім пачуццём. Ачуваюцца, што перад ёй ўнікаюць карціны былых сустрэч і пачынае з любоўю. Вось з'яўляецца і Карпо такім, якім хацела яго Наталі, адным ёй і верным.

Гэтая сцена найбольш хвалючая ў фільме, бо Т. Аляксеева змагла вельмі тонка і дакладна перадаць усё тое, што адбываецца ў яе душы—і радасць сустрэчы, і адчуванне сваёй віны перад Карпам.

Створаны Т. Аляксеевай вобраз Лымерыўны па сваёй ўнутранай сіле, драматызму, па сваёй дасканаласці ўздзімаецца да высокага мастацкага абгульнення. Наталі Аляксеевай вырастае ў сапраўдную трагедыю ў гераіню.

Пасля прагляду кінофільма глядач выходзіць глыбока ўрушаны жыццёвай праўдай таго, што ён убачыў. І ў гэтым значная заслуга беларускай артысткі.

Я. РАМАНОВІЧ.

На здымку: артыстка Т. Аляксеева ў ролі Лымерыўны.

Непадрыхтаваны сход

Маладыя беларускія кампазітары ўпершыню пасля летняга перапынку сабраліся на музычны «сераду», каб абмеркаваць перададэкаўскія творчыя і арганізацыйныя пытанні.

На жаль, сход быў зусім не падрыхтаваны. Старэйшыя кампазітары, якія прысутнічалі на сходзе, не падурбаліся па-парадку азнаёміцца з творами, якія паставілі на абмеркаванні. Не паказалі і аб тым, каб запрасіць на гэты сход студэнтаў кампазітарскага аддзялення кансерватарыі, маладых музыкантаў.

А размова магла быць цікавай: кампазітары за летні час напісалі німала новых твораў.

І Кузняцоў у выніку паездкі на паліныя землі напісаў новы хор, песню для акапельнага хору, вальсыны дует, польку, музыку для астрапага квартета. Б. Кавалеўскі падрыхтаваў сімфанічную паэму аб гераічнай працы юнакоў і дзяччат на цалінных землях, Э. Фарбар—канцэрціна для трыбы з аркестрам, Ю. Се-

мяняка—Фартэп'янае трыё, акапельны хор, песню «Зоса» на тэст Адама Міцкевіча для каларатурнага сапрана.

І. Ронькін працаваў над уверцюрай для сімфанічнага аркестра, В. Храпко—над абзорным песням для дзяцей і дзіцячым фартэп'янным цыклам, які складаецца з 11-ці п'ес, і іны.

З выступленняў Ю. Семіянік, Л. Маледа, П. Ахраменкі і іных высветлілася, што секцыя маладых кампазітараў, якая была створана ў мінулым годзе, абралася даволі рэдка, працавала вельмі слаба, без адпаведнага плана. Музычны «серады», на якіх абмяркоўваліся творы пачынаючых аўтараў, часта прыходзілі без актыўнага ўдзелу старэйшых майстроў.

Праўтэнне Саюза кампазітараў мала цікавіла творчыя справы секцыі і ў прыватнасці не аказвала ёй належнай дапамогі ў забеспячэнні кваліфікаванымі выканаўцамі вальсынаў і інструментальных твораў. А дапамога для моладзі вельмі неабходна.

„Хітрыкі Скапена“

(Новы спектакль у Дзяржаўным рускім драматычным тэатры БССР)

Камедыі Мальера напоўнены ідэямі гуманізма. Яны заваявалі прызнанне нашых людзей—сапраўдных знаўцаў класічнай спадчыны. Спадучэне жыццерадаснасці, вяселосці, сакавітага народнага гумару і глыбокай філасофскай насычанасці—вось што вабіць і хвалюе нас сёння ў камедыях выдатнага французскага пісьменніка.

«Хітрыкі Скапена»—адна з найбольш жыццёвых і праўдзівых камедыяў. Нягледзячы на тое, што п'еса напісана амаль 300 год таму назад, яна і сёння не страціла ціканасці.

У спектаклі Рускага тэатра ролю выкрутлівага разумнага слугі Скапена выконвае артыст Я. Палосін, які пранікла трактуе вобраз хітраватага вяселана. Скапен валодае ясным розумам, дасціпны і смеда ў сваіх учынках. У сцене, дзе ён забывае грошы ў Жорнта для свайго гаспадара, Я. Палосін адолеў перадаць бескарэспандэнтска свайго героя.

І ўсё-ж хацелася-б бачыць Скапена крыху іным. Артыст часта нехалае дэцэлівы. Скапен павінен быць спрытным, выкрутлівым, накітават Фігаро. Яго прысутнасць павіна адчувацца ва ўсіх сценах, нават у тых, дзе артыст непасрэдна не ўдзельнічае.

дзячы на ўсё гэта, артысту К. Верамейчыку, які выконвае ролю Сільвестра, можна было стварыць запамінальны вобраз. Аднак акцёр пайшоў на лініі найменшага супраціўлення. Ён не стараецца па-сапраўднаму быць смешным, а карыстаецца даўно вядомымі камедыійнымі прыёмамі, якія не выклікаюць смеху. Асаблів траціць вобраз Сільвестра ў тых карцінах, дзе К. Верамейчыку даводзіцца іграць разам з Я. Палосіным.

З гэтай-жа прычыны нават такі таленавіты артыст, як О. Шкапскі, які выконвае ролю Жорнта, адчувае сабе скаваным. Жорнт у выкананні О. Шкапскага—чалавек, для якога грошы выйшаў за ўсё. Гэтую рысу героя артыст перадае з сапраўдным майстэрствам. Ён вельмі добра праводзіць сцену, у якой прагнуау Жорнту даводзіцца адаць 500 экю, нібыта патрэбна Скапену, каб выкупіць Леандра. Пачатак апавядання Скапена аб тым, што яго сын нібыта трапіў на галерыю, непакоіць Жорнта. «Які чорт панёс яго на гэтую галеры!»—пытае скарна, яна непакоіцца за сына. Але воль ён дазнаецца, што для таго, каб яго сын не быў прададзены ў няволью, патрэбен выкуп у 500 экю. О. Шкапскі гаворыць гэтую фразу з выразным трагізмам. Жорнту шкада сына, а яшчэ больш—грошай. Два пачуцці змагаюцца ў душы скарны. Ён яшчэ спадзяецца, што можна выкупіць сына за меншую суму.

Але воль мы бачым скарну пасля та-

го, як ён аддаў грошы для выкупу Леандра. Фраза: «Які чорт панёс яго на гэтую галеры!»—гучыць ужо зусім іначай, чым у папародных сценах. Жорнт ахоплены горам. Ён ужо забыў пра сына, але не забяў пра страчаныя грошы.

Роля Жорнта так, як яна напісана Мальерам і ўвасоблена О. Шкапскім, заслугоўвае самай сур'ёзнай увагі. У гэтай фігуры сабраны і абгулены адмоўныя з'явы, якія жорстка высмейваюцца. Тут патрабена смех суровы і гнейны, пабудзены мяккасці і паблжлівасці. Імяна так паказаны глядачу Жорнт—дакладна і багата.

Трэба сказаць, што Жорнт завяўвае ўвагу глядзельнай залы з перш

ДА ПЯЦІДЗЕСЯЦІГОДДЗЯ ПЯТРА ГЛЕБКІ

Прывітанне праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. Ф. Глебку

ДАРАГІ ПЯТРО ФЕДАРАВІЧ!

Беларускі пісьменнік горача вітае Вас, выдатнага майстра савецкай паэзіі, грамадскага дзеяча і вучонага, — з днём Вашага слаўнага пяцідзясяцігоддзя.

Выхаваны на ўзорах рускай класікі і савецкай літаратуры, на ўзорах творчасці Які Купалы і Якуба Коласа, прасякнуты дыханнем сучаснасці, Ваша творчасць сцвярджае высокія ідэалы камунізму, верна служыць савецкаму народу, Камуністычнай партыі. Палітычны пафас, глыбокая лірычнасць, палымыяная любоў да працоўнага чалавека, — усё гэта характэрна для Вашай творчасці.

Шырокае колы чытачоў любяць і цняць кнігі Вашай лірыкі «Хада падзей», «Чатыры вятры», «Мужнасць», «Над небам бацькаўшчыны», якія вызначаюцца актыўнай выхавальчай сілай, темпераментам, нагласнай прагай жыцця. Прадэманструючы традыцыі Вадзіміра Маякоўскага, Вы стварылі паэму «У тым дні» аб вядомым дзядзьку Вадзіміра Кастрычніка і паэму «Мужнасць», прысвечаную памяці Вадзіміра Ільіча Леніна. Гэты творы з'яўляюцца дасягненнем усёй савецкай паэзіі. Ваша драматычная паэма «Над Вярэзай-ракой» займае пачэснае месца ў сучаснай беларускай драматургіі.

Дарагі Пятро Федаравіч! Багата Вы зрабілі ў паэзіі, а таксама ў літаратурнай крытыцы і публіцыстыцы. Маладыя пісьменнікі ўважліва прыслухоўваюцца да Вашага паэтычнага голасу, вучацца ў Вас літаратурнаму майстэрству. З'яўляючыся членам-карэспандэнтам Акадэміі навук БССР, Вы выдасце вялікую работу ў галіне мовазнаўства, даследуючы і ўбагацаючы беларускую мову. Знаходзячыся заўсёды з народам, на пряднім краі барацьбы за камунізм, Вы па праву заслужылі любоў і савецкіх людзей як паэт-грамадзянін, вучоны і грамадскі дзеяч.

Добрага здароўя, багатага творчага плёну на ніве нашай сацыялістычнай культуры шчыра жадаем Вам, наш друг і папечнік, дарагі Пятро Федаравіч!

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР.

Якуб КОЛАС

Падбярэжжа

Прывітанне Пятру Глебку

Прыгадаем, Пятро, тым межам,
Па якіх нашы ногі хадалі.
Жыў і ты, жыў і я ў Падбярэжжы,
І былі мы тады яшчэ ў сіле.

І півта там было нам, і ежы,
І усёго, чым багата прырода.
А той дуб, а той дзед з Падбярэжжа —
Іх няма, і мне гэтак іх школа!

Час і хату і грушу зміжрэжыў,
А якіх бы сапаянкі!
Іны вобраз цяпер Падбярэжжа —
Не пазнаць падбярэжскай палічкі.

Я не бачу пышнейшай адзежы
І ўбранства лугоў, зелянін,
Апроч той, што ціла ў Падбярэжжы
Уздоўж Свіслацкай мірнай даліны.

Нас хілілі дубовыя вежы,
Свіслацка рыбай нас шчодра дарыла...
Эх, Пятро, мой Пятро! Падбярэжжа
Прыгадаць мне сягоння так міла!

Ідзі-ж далей у новай адзежы
І жывай шукаю, ну, два поўека,
Ды паэзіі мудрай і свежай
Ты падай на карысць чалавеку.

Мужнасць сэрца

Чытаючы кнігі вершаў, заўсёды прыслухоўваешся, як гучыць голас паэта: то чуюцца дэдаў і мужна ўпэўненасць, то раптам павышаецца ён ад ахаліўшага сэрца тэаўнага пацуду, то дэбрае і мякчэ ад дэскі, то набывае тон вясёлай усмешкі. Голас сапраўднага паэта будзе абавязкова ўсхваляваным. За гэтую ўсхваляванасць і палюбілася нам паэзія Пятра Глебка.

«Аб чым спяваюць салаўі?» — пытаўся паэт у адным з вершаў часу Айчынай вайны. Сапраўды, аб чым маглі спяваць яны, думалася паэту, і ці маглі спяваць наогул пры такім вялікім народным горы, калі не толькі руйнавалася чалавечая жыццё, а і спрадвечныя салаўіныя паселішчы — нашы лясны — гаралі, прастрэляваліся, высякаліся ворагамі? А салаўі спявалі і павіны былі спяваць, бо жыццё перамагае смерць, і не можа не зламацца варажы навалу савецкі чалавек, які глыбока і чыста любіць сваю вялікую Радзіму. Паэт бачыць яе ва ўсім магутнасці, у мірнай красе. Таюй яна была, таюй і будзе.

І сніцца мне мой родны край,
Мая дэлякя радзіма,
Кляючы ліст, дубовы гай

І ружаваты небакрай,
Засланы злётку белым дымак.
Прайшоўшы выпрабаванне часам, радзі
жывуць, хвалюць, бо прадкытаваны гарачым сэрцам. Мы адчуваем усе смутныя развагі паэта, усведамленне няўдзячнасці шляхоў да будучага шчасця, і ў той-жа час веры раду непакіснасцю веры, светлым жашчэцвярэннем. Усхваляванасць пазнаменна спаларожнічае з Пятром Глебкам і тады, калі ён расказвае аб учынках, аб воевых рамантычнай подвёгу, і калі гаворыць аб штодзённых будаўнічых справах.

Талант паэта глыбока аптымістычны. Ён бачыць сваё прызначэнне ў тым, каб саграваць цёплым паэзіі савецкіх людзей, умацоўваць патужыі дружбы, адзінства нашай вялікай сям'і.

Творчасць паэта неразрыўна звязана з нашым часам. Адбітае часу, адзнакі яго выразаюцца відэц у творах, напісаных маладою рукою, пад пяром сталага майстра яны робяцца ўсё больш важкімі і яркімі. Паэт радучы і сумее са сваім сучаснікам, працуе і змагаецца разам з ім, ва ўсіх выпадках жыцця заклікае яго да мужнасці.

Паэзія Пятра Глебка — гэта паэзія мужаўна сэрца.
Максім ЛУЖАНІН.

Палымыянае слова

Сёння савецкая грамадскасць адзначае 50-годдзе з дня нараджэння Пятра Федаравіча Глебка — паэта шчырага і арыгінальнага, які ўдмуліва і патрабавальна ставіцца да сваё творчае працы. Таленавіты мастак, якому партыя дапамагла знайсці правільны шлях у літаратуры, цесна звязав сваю творчасць з ідэалогіяй і грамадскай практыкай рабочага класа. Ён аддае ўсе сілы справе стварэння новай, савецкай культуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па амесце.

Пятро Глебка ўступіў у літаратуру ў 1925 годзе. Гэта быў час, калі беларускі народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі вёў жорсткую барацьбу супраць буржуазных нацыяналістаў, якія імкнуліся выкарыстаць літаратуру ў сваіх мэтах, адарваць яе ад практыкі сацыялістычнага будаўніцтва.

Распрацоўваючы нарэзаны тэмы, Пятро Глебка шукае і знаходзіць новае ў жыцці, якому належыць будучыня. Да ліку такіх твораў у першую чаргу трэба аднесці верш «Пра вясну і рэвалюцыю», паэму «Мужнасць» і «У тым дні», п'есу «Над Вярэзай-ракой», дзе паказваюцца смелыя і моцныя людзі, патрыяты і барацьбіты, праватры рэвалюцыі. Гэтыя творы наставілі паэта ў рад лепшых майстроў савецкай літаратуры. У іх выдатна выявілася творчая індывідуальнасць, шчыры пафас, рэвалюцыйны рамантызм — якасці, якія так прымабіваюць нас у творчасці Пятра Глебка. Чытаючы яго творы, захаляешся таксама мовай, яе чысцінай, сансавай дакладнасцю і багатствам. Гэта вынік глыбокага вывучэння песняром народнай мовы.

Пятра Глебку я ведаю даўно, але найбольш блізка пазнаёміўся з ім у дні Вялікай Айчынай вайны. Кажуць, што людзі пазнаюцца ў бідзе. Гэта праўда. Вайна была вялікім горам для савецкіх людзей і разам з тым іх выпрабаваннем на вернасць свайму народу.

Успамінаюцца суровы 1941 год, калі Савецкая Армія пад націскам пераважаючых сіл праціўніка адступала на ўсход. Пятро Глебка таксама адышоў у тыл. Беларусь была ўжо занята. Нам, групе беларускіх пісьменнікаў, якія былі ў Савецкай Арміі, — М. Ільічэву, К. Крапіве, П. Панчанку, А. Стахоўчу, В. Барысенку і мне, — даручылі арганізаваць выданне газеты «За Савецкую Беларусь», прызначанай для акупіраванага насельніцтва і партызан, дзейнасць якіх тады толькі пачынала разгортацца. У лясках Смаленшчыны мы рыхтавалі матэрыялы для першага нумару газеты. І вось да нас з'явіўся Пятро Глебка. Ён з Мінска пеха-тоў дайшоў да Смаленска, быў фізічна стомлены, але моцны духам. Ён добра-

ахвотна ўступіў у рады Савецкай Арміі і прызначыўся на работу ў газету. Пазней Палітпраўленнем Савецкай Арміі былі накіраваны на фронт у газету пісьменнікі П. Броўка, М. Тэжы і А. Кучар, якія таксама добраахвотна ўступілі ў армію. Так склаўся калектыў газеты «За Савецкую Беларусь». Газета выдавалася на Заходнім, Бранскім і Цэнтральным франтах. На самалётах не дастаўлялі ў варажы тыл.

Галы Вялікай Айчынай вайны былі плённымі для Пятра Глебка. Ён напісаў такія вершы, як «Партызаны», «Вячэрнія думы», «Радны хлеб», «Смерць салдата» і іншыя, якія з'яўляюцца лепшымі адбыткамі савецкай паэзіі. У творчасці паэта гэтага часу адчуваецца вялікая любоў да роднай зямлі, да свайго народа, вера ў перамогу над чорнымі сіламі фашызма.

У пачатку 1942 года, па прапанове ЦК КПБ, Палітпраўленне і Савецкай Арміі арганізавала другую газету, прызначаную для акупіраванага насельніцтва і партызан. У рэдакцыі новай газеты «За Савободную Беларусь» — органы Палітпраўлення і В. Ільічэва і А. Кучар, М. Вішнёўскі і Аўтар гэтых радкоў. Яшчэ студыя з Масквы на Калінінскі фронт, мы ўмовіліся выдаваць дадатка да газеты — сатырычны часопіс «Партызанская дубінка».

У рэдакцыі газеты «За Савободную Беларусь» Пятро Глебка працаваў не толькі як паэт, ён ахвотна выконваў любую іншую работу — лісеў публіцыстычныя артыкулы, фельетоны, апрацоўваў матэрыялы партызан, напіраўляў вершы малых паэтаў, лісеў лістэўкі, вершаваныя радкі пад плакатамі і малюнкамі, подпісы пад каляна, нават вярстаў газету і часопіс. І ўсё гэта, паўтарам, рабіў з ахвотай, рабіў добра, як і трэба рабіць сапраўднаму савецкаму чалавеку. Пятро Глебка ў час вайны (студзень 1943 года) адным з першых працаўнікоў франтавога друку Урадам СССР быў узнагароджаны баявым ордэнам.

У снежні 1943 года, у Маскве, Пятро Глебка, Кузьма Чорны і я, па даручэнню віруючых арганізацый рыхтавалі выданне часопіса «Беларусь». Першы нумар часопіса выйшаў у студзені 1944 года. Шмат у нас было радкоў аб напрамку часопіса. Пятро Глебка не шкалаваў сіл, каб зрабіць часопіс цікавым.

Пятро Федаравіч Глебка не толькі добры паэт, ён — рознабакова адукаваны чалавек, шчыры сабра, прычынопыны камуніст, палымыяна савецкі патрыёт. У дзень яго 50-годдзя ад усёй душы жадаю яму добрага здароўя, доўгіх год жыцця, плённай працы над новымі творамі, якія-б дапамагалі партыі і народу ў справе пабудовы камунізму.

Льва ГУРСКІ.

Папулярны на Украіне паэт

На Украіне добра ведаюць і любяць творы Пятра Глебка.

Ва ўсіх бібліятэках рэспублікі ёсць «Радянская літаратура народаў СРСР» і анталогія «Беларуская радянская паэзія», дзе змешчаны ўкраінскія пераклады вершаў Пятра Глебка. Яго творы вядомы таксама па зборніку «На колосных ланах», дзе надрукаваны ў перакладзе В. Сасноў пудоўны верш «Прысяга».

Вершы Пятра Глебка друкаваліся ў часопісах «Україна», «Радянская жінка», «Дніпро», перадаваліся па радыё.

Ведае ўкраінская грамадскасць і пра актыўную грамадскую дзейнасць паэта.

Юбілей Пятра Глебка шчыра адзначаецца на Украіне. Друкуюцца артыкулы аб яго творчасці, вершы паэта чытаюцца па радыё, на літаратурных вечарах. Галіна ВІГУРСКАЯ, г. Кіеў.

Пачэсны шлях

Сёння Пятро Глебка можа з пачуццём удачнасці роднаму народу глянуць з вышні сваіх пяцідзясяці год на той пачэсны шлях, які прайшоў ён, як кожны верны сын народа. Дзесяці там, на самым пачатку шляху, — вузкі сцяжынка палоскі на Уздзеншчыне, дзе парабкаваў, цялярыў, ганіў плыты яго бацька. На пачатку шляху — і шумныя сходы комсамольскай ячэйкі, і селькорэўскія допісы ў газеце «Беларуская веска».

«У 1918 годзе, — успамінае паэт, — я заісаў ад нашага вясковага настаўніка некалькі беларускіх вершаў. Яны мне вельмі падабаліся, але хто быў іх аўтарам — я не ведаў. Дазнаўся я аб іх аўтарстве толькі ў 1921 г., калі мне трапіў у рукі зборнік Які Купалы «Шляхам жыцця», у якім былі і знаёмыя мне ўжо вершы:

Горы ды каменне,
Вузкія палоскі:
Гэта наша поле,
Поле нашай вёскі.

Я быў амаламлены бліжэй і роднымі майму сэрцу купалаўскім вобразамі і зачараваны музыкой яго вершаў. Зразумела, з такой прагнасцю, прыхаўнаў у 1924 годзе ў Мінск на вучобу, я хацеў набачыць любімага паэта».

У 1927 годзе, калі Пятро Глебка навукаўся на літаратурна-лінгвістычным аддзяленні педгагічнага факультэта БДУ, была выдана першая кніга яго вершаў «Шпынына». Яна аб'яднала юнацкія вершы паэта аб новай вясцы, комсамоле, аб «правадах у саومه», аб тым часе, калі «найбуйнейшым жытам закітнее ніва, дружна і калектывам загудзе машына». Гэта — зборнік лірыкі. Багата ў ім твораў аб ціхіх палях, прысадах, дзе люк збірае «ў пасяг Беларусі залатую над кляёнай россып». Але праз квітэстыя і суарыяльныя радкі праіваецца свежы голас, малады паэт правільна вызначае свой шлях у кароткім пейзажным вершы:

Як маладзік, навокал гляню вокам —
Я раздала наступны дзень прыйшоў:
Гадае той аб прышласці дэляк,
Хто верыць у сучаснае душой.

Сувязь з жыццём і актыўны, дзейны ўдзел у жыцці жывілі паэзію Пятра Глебка ў час «вялікага пералому», у бурны час разгорнутага сацыялістычнага будаўніцтва і ўсталявання калгаснага ладу. 1928 — 1933 — галы напружанай працы і творчага росту паэта. Пяць год — невялікі, злёцкі, тэрмін. А колькі зроблена паэтам! Напісана дваццаць пазем: «Матчыны казкі», «У дарогу», «Трывож-

ны сігналы», «Хада падзей», «Арка над аліянкам», «Арыянка», «Эма», «Ноч у вайсковых лагерах», «Дваццаці год», «Карменіста», «Апошняя сустрачка», «Кара». Апрача таго, былі выданы зборнік вершаў «Урачысты дні» і кніга нарысаў «Ураджай», напісаная сумесна з Петрусьем Броўкам. У творах паэта з асаблівай сілай загучала тема мужнасці народа. Камісары і баіцы грамадзянскай вайны, вянці Лукішак, чэкісты паўстаюць перад намі, як жывыя, з усхваляваных, імклівых і суровых, як той час, радкоў, сагрэтых дыханнем вянці і рэвалюцыі.

Уся гэтая праца з'явілася плацдармам для стварэння паэм «Мужнасць» і «У тым дні», якія лічацца златымі ўсёй савецкай паэзіі. Усёю вядома, што творы Маякоўскага «Вадзімір Ільіч Ленін» і «Добра» — пудоўныя паэтычныя помнікі эпохі. Пятро Глебка напісаў паэму пазней Маякоўскага. Ён знайшоў, не паўтарачы вялікага папярэдніка, свае свежыя паэтычныя сродкі для вырашэння грандыёзных тэм.

«Над Вярэзай-ракой» — найлепшая ў Беларусі драматычная паэма. Усе мы захапляемся тут багатым мовай, добрым глебкаўскім вершам. Да месца будзе, калі мы ўспомнім, што ў час вайны ў лісе з партызанскага лесу знаходзілі перапісаны маналог Таліны Марыч:

Вось і адзінока... Дзе-ж вы, хлопцы, дзе?
Труднымі дарогамі доля нас вядзе.
З ім я прывітаюся, як не будзе вас?
Дзе я з вамі стрэнуся ў гэты цяжкі час?

Усе мы помнім вершы Пятра Глебка, створаныя на фронт: «Родны хлеб», «Партызаны», «Вячэрнія думы», «Дзяўчыне з Клімавіч». Помнім яго цыкла хрэстаматычных вершаў для дзяцей.

Перад вайной Пятро Глебка напісаў верш «Прысяга». Гэта — прысяга вайны і паэта. Здарылася так, што пераклад верша на рускую мову з'явіўся ў «Красноармейскай правде» ў першы дзень вайны. Гэта ў тым грозным чарвені быў першы ваенны твор нашай паэзіі, які быў з маршу ўзаты на ўвабраенне:

І я сваю прысягу
Ніколі не парую:
Калі і мёртвы злягу —
Прыкрыю целам шушу.

Залю крыёю рэкі,
Каб захлынуўся вораг,
Каб расцвіла навекі
Радзіма ў мірных зорах.

Так песня паэта становіцца збройай народа.
Анатоль ВЯЛЮГІН.

Душа калектыва

Пятро Глебка вядомы беларускаму чытачу не толькі сваімі мастацкімі творамі, але і як вучоны-мовазнавец. Выдатны знаўца беларускага слова, ён лічыў у 1944 годзе, у Маскве, узначаліў слоўніковую групу пры Акадэміі навук БССР — аўтарскі калектыў будучага «Руска-беларускага слоўніка».

Помніцца гэтыя дні ваенных год у Маскве. Рабочая месца не было. Працавалі, дзе хто мог. Збіраліся на нарады і кансультацыі ў навокал гасцініцы, застаўленых ложкамі.

Пятро Глебка быў сапраўднай душой творчага калектыва: ён вызначыў тып слоўніка, яго аб'ём і структуру, склаў праграму інструкцыю, размеркаваў сілы. Слоўніковая група тады складалася з малых мовазнаўцаў, якія не мелі ніякага вопыту ў слоўніковай справе. Неабходна было самому авадзоль гэтаму выканаўцаў тэмы — арабіць іх спецыялістамі-лексікографамі. Пятро Глебка добра справіўся з цяжкай задачай. Інстытут мовазнаўства Акадэміі навук БССР цяпер мае вопытных лексікографу.

«Удзел Пятра Глебка ў стварэнні «Руска-беларускага слоўніка» дэляк не вычэрпаецца агульным кіраўніцтвам: яму належыць і рабочая рэдакцыя амаць усёго слоўніка, а гэта — праца раду гол. Трэба было кожную з 86.000 карткаў па некалькі разоў прачытаць, прадумаць пераклад слова ва ўсіх яго значэннях і адценнях, вырашыць і ўзакладзіць шмат якія пытанні правіспіс, тэхнікі афармлення слоўніковага артыкула.

У сучасны момант у слоўніковым сектары Інстытута пад кіраўніцтвам Пятра Глебка вядуцца пархтоўчыя работы па стварэнню першага дыгатамнага тэма-нальнага слоўніка сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Збіраюцца матэрыялы. Картачка павіна ахапіць сабою ўсе лексічныя багачы сучаснай беларускай мовы, пачынаючы ад невядомага аўтара «Энеіды навыварат» і да нашых дзён.

Акадэмія навук БССР высока ацаніла навуковую дзейнасць Пятра Глебка, выбраўшы яго сваім членам-карэспандэнтам.
Мікола ЛОБАН.

Літаратурная выстаўка

Літаратурная выстаўка, прысвечаная творчасці і жыццюнаму шляху Пятра Глебка, адкрылася ў чытальнай зале аддзела беларускай літаратуры Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя В. І. Леніна.

Тут сабраны ўсе выданні кніг паэта, якія выйшлі на працягу яго 30-гадовай літаратурнай дзейнасці.

Шматлікія рэвэнзі і артыкулы вядомых пісьменнікаў расказваюць аб Пятру Глебку, як аб пісьменніку, вучоным, грамадскім дзеячу, перакладчыку і рэдактару.

Пятро ГЛЕБКА

Ранняя жамчужына

(Урвак з новай п'есы)

У адным з калгасуў Беларусі працуе малады аграном Ларыса Віткоўская. Яна толькі летась скончыла сельскагаспадарчы інстытут. Калгас ёй трапіўся не з лёгкімі. Але малады спецыяліст не баіцца цяжкасцей і смела бярэцца да работы. Яна верыць у творчую энэргію людзей і спадзяецца на дапамогу свайго мужа Андрэя Віткоўскага, які прыладжае своды з горада на пасадку галоўнага агранома МТС.

Тым часам у Андрэя Віткоўскага свае меркаванні: раз яму ўжо даводзіцца жыць у вёсцы, дык трэба хоць як мае быць уладзіць сваё жыццё. На гэтай глебе ў сям'і пачынаюцца неадзіныя. Ларыса цяжка перажывае гэты канфлікт. Вось яна сядзіць у салку. Вясенняя пара. Цвітуць дрэвы. А маладая жанчына думаче ўсё аб адным і тым-жа: няўжо яна памылілася ў гэтым чалавеку?

З гэтай у руках уваходзіць Віткоўскі. Віткоўскі. Чытала? (Паказвае газету). Ларыса. Аб чым? Віткоўскі. Аб недаацэнцы ў нашай МТС пасеву кукурузы.

Ларыса. Я сама пісала. Віткоўскі. Хто пісаў? — я не ведаю, але падпіс стаіць твой.

Ларыса. І што-ж? Віткоўскі. Направільна напісана: трэба было прама сказаць, што не кіраўніцтва МТС неадэкватнае кукурузу, а твой муж, галоўны аграном Віткоўскі... Ты разумееш, што ты нарабіла?

Ларыса. Ну, што? Віткоўскі. Мне сорамна людзям у вочы глянуць. Што яны падумаюць пра нас? Ларыса. Якія людзі? Віткоўскі. Царук, Корзун... Усе! Ты

думаеш, Царук дасць табе дыпер кватэру? Чакай!

Ларыса. А мне і не трэба.

Віткоўскі. Дык мне трэба і твайму дзіцяці.

Ларыса. Які ты агаіст, Андрэй! Ты хочаш толькі браць. А ты-ж аграном, і ты павінен ведаць, што і зямля пусце, калі ёй не вяртаць узатага. Так і ў жыцці: хочаш пажыць шчасце — ласей дабро. Толькі тады будучыня прынясе табе плады.

Віткоўскі. Я смертны чалавек, і я хачу жыць і сучаснасцю, а не толькі тваёй будучыняй.

Ларыса. Вось як?! А ты-ж сам гаварыў пра будучыню, сам верыў у яе.

Віткоўскі. Можна і гаварыць!

Ларыса. Але не верыць? Навошта-ж ты гаварыў?

Віткоўскі. Таму што гэта было модна. А даўчаты любяць усё моднае...

Ларыса. Дык ты гаварыў, каб спадзяцца даўчатам? Каб мне спадзяцца?

Віткоўскі. Можна быць.

Ларыса. У дэбе ёсць што-небудзь святае?

Віткоўскі. У мяне святае — мая сям'я.

Ларыса. А людзі? Людзі, якія даюць жыццё і раласць тваёй сям'і? Як-жа яны?

Віткоўскі. Калі завядуць сваю сям'ю, а не апусць у чужую.

Ларыса. А калі мне дупна ў твай вусенькай сям'і? Ты разумееш? Душа! Я хачу на прастор. Хачу да людзей, у іх вялікую сям'ю, без якой не можам жыць ні я, ні мой сын.

Віткоўскі. Што ты мне філасофію чытаеш? Ты лепш скажы — не як мужу, а як галоўнаму аграному — што ты дыпер будзеш рабіць?

Ларыса. Сяць.

Віткоўскі. Без санкцыі? А калі не ўдзіць, то будзе адказваць.

Ларыса. Я.

Віткоўскі. Не, у першую чаргу буду адказваць я — як галоўны аграном і

На парозе XXI стагоддзя

У французскай газеце «Комба» надрукавана некалькі артыкулаў вядомага англійскага вучонага віцэ-прэзідэнта Жэнеўскай навуковай канферэнцыі па Мірнай выкарыстанню атамнай энергіі Джона Кокафрота. Артыкулы гэтыя прысвечаны будучыні чалавецтва. Напісаны яны захваляюць і чытаюцца амаль як фантастычны раман. Але ў прамове да гэтых артыкулаў Джон Кокафрот папярэджае, што да яго слоў негяка адносіцца як да фантастыкі.

Усе мае выказванні, піша ён, не свабодны ўдзел фантазіі. Яны грунтуюцца на аснове навуковага прадабчання. Спраба навукова прадабчы будучыню з'яўдзіцца ў нейкай ступені ўмоўнай. Аднак я імкнуся прадабчы будучыню толькі на аснове навуковых дасягненняў.

На — мойму, гаворыць Кокафрот, атамныя цэнтры ўжо ў 1970 годзе будуць мець падобны на сучасныя, чым сучасны аўтамабіль на прымытую машыну канца мінулага стагоддзя. Пры нармальным развіцці чалавецтва непазбежны гандыёны рост тэхнікі і ведаў. Тона ўрана мільёны тон утуляю. У выніку гэтага, на думку Кокафрота, абудзецца поўна пераацэнка эканомікі.

І думаю, піша Кокафрот далей, што рэзервы ўрана значна большыя, чым мы аб іх ведаем цяпер. У гэтым сэнсе я чакваю новых дасягненняў у самым бліжэйшым годзе. Прад дзесяць год 400 грамаў ўрана былі каштавалі не больш дзесяці далараў, а пры гэтых умовах не толькі рэальнае ці вугальнае паліва, але і электрычная энергія стануць нерентабельнымі.

Разам з тым Кокафрот лічыць, што шырока будзе выкарыстоўвацца вадзяная энергія. На яго думку, праблема выкарыстання вадкай энергіі аякінаў цяпер тэарэтычна вырашана. Аднак людзі, якія вывучаюць гэтую праблему, не ўлічвалі атамных адкрыццяў. Вадзяная энергія будзе іграць вялікую ролю ў новым атамным веку. Вада прыдзе ў пустыні, яны стануць квітнёвмі раёнамі. Белья палым на карце знікне, і змогуць быць заселены ўсе прасторы зямлі аж да раёнаў Поўночнага полюса і Антарктыкі.

Атамная энергія дазволіць рэгуляваць клімат. Гэта негяка разумець празмерна прымытліва. Чалавек перамагзе прыроду, але і сама прырода стварэе добрыя чалавеку. Некаторыя аўтары фантастычных твораў, вядома, напярэдня лічылі, што чалавек адноле рэгуляваць надвор'е аж да градуса цяпла або холаду. Такое рэгуляванне і не патрэбна. Аднак я перакананы, што ўжо да канца XX стагоддзя мы не будзем адчуваць ні засухі, ні граду, будучы знішчаны ўсе шkodлівы сельскай гаспадаркі і не будзе на зямным шары раінаў з кліматам занадта цёплым або занадта холадным. А гэта стварэе новыя неабходныя прадпасяці для дабрабыту чалавецтва.

Акрамя тых разабуральных сіл, якія звязана сапраўды пераважна свет у пустыню, могуць быць і ахвяры пры няўмелых або паспешных спробах выкарыстання гэтых сіл нават для дабрабыту людзей. Кокафрот лічыць, што медыкі, біялагі, хімікі і іншыя вучоныя павінны працаваць разам з фізікамі. Толькі іх сумесная работа дапаможа па-сапраўдному выкарыстаць атамную энергію на карысць чалавецтва і забяспечыць выпалковасці і ахвар пры шырокім яе ўжыванні.

Кокафрот — буржуазны вучоны. У сваёй таленавіта намаляванай карціне будучыні ён нічога не гаворыць пра сацыяльныя змены. У гэтым слабы бок яго навуковых прадабчанняў. Аднак і ён лічыць, што намаляваная ім шырокая карціна велізарных поспехаў навуцы на рубяжы будучага стагоддзя магчыма толькі пры мільёнах развіцці грамаства.

Па слядах нашых выступленняў

„Літаратура ў школе“

Рэдакцыйны артыкул пад такой назвай, амерыканцы ў нашай газеце 6 жніўня г. г., абмяркоўваўся ў Міністэрстве асветы БССР на парадзе аўтараў падручнікаў па беларускай літаратуры і чытанак, рэдактараў Вучэбна-педагагічнага выдання і метадыстаў Упраўлення школ Міністэрства асветы.

Намеснік міністра асветы БССР тав. Казкоў павадамі рэдакцыю, што ў артыкуле зусім правільна ўказваецца на недахопы падручнікаў па літаратуры і літаратурнаму чытанню. Міністэрствам намерыта мерапрыемстваў, накіраваных на паліпшэнне падручнікаў.

Да пачатку 1956—1957 навучальнага года мяркуецца выдаць новы падручнік для 8 класа, над якім аўтары цяпер працуюць. Падручнік для 9—10 класаў заплававана выдаць у наступным навучальным годзе.

Выздэцца праца па падбору аўтараў для новых падручнікаў. Аўтарам існуючых дапаможнікаў прапанавана ўважліва разабрацца ў крытычных заўвагах і прыняць захады да папярэджання адзначаных у друку недахопаў.

Міністэрства абавязала Вучэбна-педагагічнае выдання паліпшыць працу з аўтарамі і рэдактарамі, умацніць контроль за якасцю падрыхтоўкі і выдання падручнікаў, іх мастацкага і лагічнага афармлення.

Вырашана падрыхтаваць да друку падручнік абмёрковаў на вучэбна-металічным саветы Міністэрства з удзелам настаўнікаў. Рэдакцыйным часопіс «Совецкая школа» і «Настаўніцкай газет» прапанавана шырока друкаваць артыкулы аб вопысе настаўнікаў беларускай літаратуры і мовы, крытычныя артыкулы па беларускай літаратуры. Запланавана абмеркаваць на катэгорыі Міністэрства асветы БССР работу часопіса «Совецкая школа» і «Настаўніцкай газет».

ПАВЕДАМЛЕННЕ

У пятніцу, 30 верасня, а 12 гадзіне дня ў памяшканні праўлення СП БССР (вул. Энгельса, 27) адбудзецца сход літаратараў, мастацтвавядцаў і філосафаў, якія распрабуюць пытанні эстэтыкі.

З кожным годам у Польскай Народнай Рэспубліцы пашырэнца сетка санаторыяў і дамоў адпачывання. У сучасны момант у краіне налічваецца больш 1500 заўрашч. Штогодна ў іх адпачывае і дзецья каля поўмільёна працоўных.

Месячнік польска-савецкай дружбы

Працоўныя рэспублікі шырока адзначаюць месячнік польска-савецкай дружбы. У бібліятэках імя В. І. Леніна і М. Горькага адкрыты выставкі, прысвечаныя гэтай зямлянальнай пададзі.

Тут сабраны шматлікія выданні польскіх пісьменнікаў, вучоных, а таксама творы савецкіх літаратараў, перакладзеныя на польскую мову. Падобныя выставкі арганізаваны і ў абласных бібліятэках.

Рэспубліканскае таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў падрыхтавала лекцыі аб дасягненнях Польшчы за гады народнай улады. Тэксты гэтых лекцый расасланы ў вобласці і будуць прачытаны ў раённых цэнтрах і ў калгаснах рэспублікі.

Камітэт радыёіафармацыі падрыхтаваў рад літаратурных перадач на творах польскіх пісьменнікаў і канцэртаў польскай музыкі. У Мінску ў тэатры оперы і балета будзе адкрыта выліка фотавыстаўка «Дзесяць год Польскай Народнай Рэспублікі». Бездзяржфлармонія рыхтуе два канцэрты польскай музыкі.

У Мінск прыязджае дэлегацыя дзесяці культуры народнай Польшчы, якая знамяніцца з дасягненнямі беларускага народа за пасляваенныя гады і павыае ў Новагрудку, дзе будзе праведзены вечаар дружбы.

У Польскую Народную Рэспубліку Таварыства культурнай сувязі з заграіцай паслала творы беларускіх кампазітараў — Цікоцкага, Алоўнікава, Аладава, Чуркіна, Лукаса і іншых, а таксама сем канцэртаў беларускай музыкі для польскага радыё (у запуску). Нашым сабрам наядуна апраўлены хранікальныя фільмы «Новы Мінск», «Па Савецкай Беларусі» і фотавыстаўка аб перадавым у рэспубліцы калгасе «Комінтэрн» Магілёўскага раёна.

ПІСЬМЫ У РЕДАКЦЫЮ

Як прапагандаўецца беларуская музыка

17 верасня я прыйшоў на сімфанічны канцэрт Бездзяржфлармоніі, у якім побач з 5-й сімфаніяй Шастакавіча і 1-м канцэртам Ліста для фартэпіяно з аркестрам павінна была выканана і мая сімфанічная паэма «Партызанская быль». Заірынуўшы ў праграму, я, на выліка здзіўленне, выявіў, што нарадзіўся... у 1913 годзе, хоць на самай справе год майго нараджэння—1919. Пасля гэтай «даведкі» я прычытаў аб'явы, відаць, наспех зроблены, пераклад зместу паэмы. Многія саухачы дзівіліся з гэтай, з дазволу скажаць, праграмы. Выкананне паэмы не апраўдала аўтарскіх спадзяванняў. Мала таго, што яно не адпавядала май вяду, але і было-халтурным у поўным сэнсе гэтага слова. Не выконваліся аўтарскія ўказанні аб сіле гучнасці, не ўступалі асобныя інструменты, дырыжор даў настаяккі паскорвання тамшы, што выкананні проста не здоляны былі сыграць усе ноты.

«Партызанская быль» не ўпершыню выконваецца аркестрам Бездзяржфлармоніі, але ўпершыню яна аказалася скажонай настолькі, што мне, як аўтару, цяжка было пазнаць яе. Відаць, дырыжор Б. Афанасьеў даўно не заглядаў у партытуру паэмы і не папрадаваў апаветчым чынам з калектывам аркестра, які мала знаёмы з гэтай паэмай.

Многія кіраўнікі і ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці жадаюць атрымаць больш сістэматычную музычную адукацыю, але не могуць задавоіць свай жададзе толькі таму, што іх узровень некалькі вышэй за межы трыццаці год. Так, напрыклад, у нас, у Гомелі, ёсць шмат таленавітых кіраўнікаў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці, якія не маюць закончайнай сярэдняй музычнай адукацыі, але вельмі жадаюць яе набыць.

Адкрыць вярчэрні аддзяленняў

Многія кіраўнікі і ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці жадаюць атрымаць больш сістэматычную музычную адукацыю, але не могуць задавоіць свай жададзе толькі таму, што іх узровень некалькі вышэй за межы трыццаці год. Так, напрыклад, у нас, у Гомелі, ёсць шмат таленавітых кіраўнікаў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці, якія не маюць закончайнай сярэдняй музычнай адукацыі, але вельмі жадаюць яе набыць.

Таму мэтагодна было-б адкрыць пры музычных школах у абласных цэнтрах вярчэрняе аддзяленне па дырыжорска-хараваў спецыяльнасці без адыру ад вытворчасці.

Е. ПЕРАПЛЕТЧЫКАУ,

выкладчык гісторыі Гомельскай чыгуначнай школы № 2, кіраўнік мастацкай самадзейнасці.

Паправавалі..

А хто ім падзякаваў?

Глыбокае праікненне ў сэнс арыгінала, умненне адуць і перадаць нават вельмі тонкія нuanсы аўтарскага тэксту ачуваюцца ва ўсіх перакладзеных вершах. Перакладчык імкнецца перадаць іменна дух, а не літару арыгінала. Вось чаму большае вершаў даюць уяўленне не толькі аб змесце, але і мове аўтара, аб яго манеры пісьма.

Чытаючы зборнік, забываецца, што гэта пераклад з італьянскай мовы, — такая простая, даходлівая мова, так многа ў ёй сярпаднай назі, якая не змянілася, не стала чымайнай пры перакладзе.

Для гэтага праба было не проста перадаць напісаннае, але ўнікнуць у змест, перасэнсаваць яго, увесць ча думачыя пра чытача, для ягота робіцца пераклад.

Напрыклад, італьянскае слова «сандалі» на мове арыгінала азначае абутак, які насялі яшчэ ў старажытным Рыме і які цяпер у Італіі ўжываецца звычайна сялянскімі-беднякамі. У Дж. Радары гэтае слова скарыстана ў такім кантэксце: людзі будучыні...

Малююкі мінулых часоў разглядаючы, Між слоў старажытных «абноскі» і «лапаць»

Напрацянь На слва забытае «плакаць»... (Плакаць з адчаю)

Тут замест «сандалі» перакладчык скарыстаў беларускае слова «лапаць», зусім адпаведна італьянскаму «сандалі» і, разам з тым, зразумелае нашаму чытачу, хоць італьянскае слова да гэтага часу перакладаецца ў многіх слоўніках словам «сандалі». Вось в такіх, здавалася-б, дробязей і складаецца творчасць перакладчыка. І чым далей ад нас мова аўтара, чым больш своеасабліва культура і быт той

Энтузіясты кніжнага гандлю

Пружанская раённая кнігарня займае невялікай пакой. Цяжка ў ёй праціснуцца да прылачка нават у будні дзень, а цыпер, у дні месячніка кнігі, колькасць пакупнікоў значна павялічылася. Каб янебудзь выйсці са становішча, Павел Юльявіч Сушчук — загадчык кнігарні, арганізаваў продаж літаратуры на складзе, які размешчаны побач.

Справы ідуць добра, — задаволена гаворыцца ён. — З пачатку месячніка наша кнігарня прадала літаратуры больш чым на 50 тысяч рублёў.

У магазін заходзіць кожнамолка Капырына Сілюк — загадчыца Аляхновіцкай сельскай бібліятэкі. Дзякуючы ўмелай, глыбока прадумай прапагандзе кнігі, якую яна сістэматычна праводзіць сярод сельскіх працоўнікаў, многі калгаснікі сельсапарцаў «17-е верасня» не толькі сталі актыўнымі чытачамі бібліятэкі, але і вырасілі набыць для сябе кнігі. І вось цяпер Капырына Сілюк з'явілася ў кнігарню са спісам кніг, якія жадаюць купіць калгаснікі. Для старшыні арцыі Н. Казокова яна бярэ «Запісную кніжку старшыні калгаса»; для трактарыста Івана Пятрычэна — падручнік па трактарнай справе; для калгасніка Н. Цюнькевіча — раман І. Шамякіна «У добры час». Ёсць у калгасе каналь-вынаходца Н. Сідарук. Ён канструаваў і зрабіў конны праланік, які паспяхова выкарыстоўваецца на апрацоўцы мікрааб'ёму пасаваў кукурузы. Каваль напрасіў бібліятэкара, каб яна прывезла яму новую літаратуру аб сельсагаспадарчых машынах.

Гандаль кнігай праводзіцца не толькі ў магазіне. На калгасным рынку літаратуру прадае кіаскер Н. Нябожчык. Яму было дадзена заданне прадаць рознай літаратуры на суму чатыры тысячы рублёў. Тав. Нябожчык выканаў план на пяць тысяч рублёў.

Раённая кнігарня гандлюе кнігамі ў кібэках пры трох сярэдніх школах, у раённым Доме культуры і кінатэатры. 280 кнігаюм прадаюць літаратуру ў сельскай мясцовасці. Асабліва добра працуе кнігамоша Я. Хмыз. Сярод механіатараў Мадельскай МТС і калгаснікаў сельсапарцаў імя Карла Маркса яна прадала вямала рознай літаратуры.

У дні месячніка палепшылі справу распаўсюджвання кнігі сярод працоўных раёнспажыўсаюза і «Саюздрук». Навінкі палітычнай, сельсагаспадарчай і мастацкай літаратуры цяпер можна набыць у 40 крамах і 17 аддзяленнях сувязі, размешчаных у сельскай мясцовасці.

Значна папоўніліся новымі кнігамі за час месячніка многі грамадскія і калгасныя бібліятэкі. Так, наядуна адкрыта сельскае бібліятэка ў вёсцы Млынок набыла кніг на суму тры тысячы рублёў. Бібліятэка Аляхновіцкай тры-чыталні — на паўтары тысячы рублёў. Старшыня калгаса імя Суворова І. Пашкевіч набыў для калгаснай бібліятэкі сельсагаспадарчую энцыклапедыю.

Новыя кнігі ў гэтыя дні з'явіліся на паліцах асабтвх бібліятэк рабочых, служачых і інтэлігентнага раёна. Прымяна адначасна, што кнігаюм т.т. Барызіна Стасевіч, Шапель, Неспераў, Петруковіч і многія іншыя не толькі самі куляюць кнігі, але і дапамагаюць распаўсюджаць літаратуру гандлюючым арганізацыям.

Месячнік кнігі ў Пружанскім раёне праходзіць арганізавана.

І. ХАЗАН,

Р. НАЙДОВІЧ.

Асабістыя бібліятэкі

На цэнтральных вуліцах Гомеля, у парку культуры і адпачывання, у фабрычна-заводскіх пасёлках — усюды можна сустрэць у гэтыя дні рабочых, настаўнікаў, студэнтаў, якія набываюць для ўласнай бібліятэкі кнігі любімых пісьменнікаў.

Асабліва ажыўлена цяпер у кніжных магазінах. Вось, напрыклад, магазін № 10 аблінагандаў. Работнікі яго яшчэ задоўга да пачатку месячніка кнігі старанна падрыхтавалі да гэтага мерапрыемства. На вітных месцах — спісы рэкамендацыйнай літаратуры. Завезена многа твораў М. Горькага, І. Талстога, В. Маякоўскага, Я. Коласа, П. Броўкі, М. Танка, а таксама творы замежных пісьменнікаў. Ёсць у магазіне многа навучна-тэхнічнай і сельсагаспадарчай літаратуры.

Памі дзень у гэтым магазіне многа пакупнікоў. Нік не можа адарвацца ад кніг рабочы кандыдатурака каміната «Спартак» Вячаслаў Грачухін. Нажыла рабочы ўжо да пачатку месячніка кнігі старанна падрыхтавалі да гэтага мерапрыемства. На вітных месцах — спісы рэкамендацыйнай літаратуры. Завезена многа твораў М. Горькага, І. Талстога, В. Маякоўскага, Я. Коласа, П. Броўкі, М. Танка, а таксама творы замежных пісьменнікаў. Ёсць у магазіне многа навучна-тэхнічнай і сельсагаспадарчай літаратуры.

Памі дзень у гэтым магазіне многа пакупнікоў. Нік не можа адарвацца ад кніг рабочы кандыдатурака каміната «Спартак» Вячаслаў Грачухін. Нажыла рабочы ўжо да пачатку месячніка кнігі старанна падрыхтавалі да гэтага мерапрыемства. На вітных месцах — спісы рэкамендацыйнай літаратуры. Завезена многа твораў М. Горькага, І. Талстога, В. Маякоўскага, Я. Коласа, П. Броўкі, М. Танка, а таксама творы замежных пісьменнікаў. Ёсць у магазіне многа навучна-тэхнічнай і сельсагаспадарчай літаратуры.

Прадаўчыца Марыя Пятроўская прапануе яму наядуна выдаленую кнігу чачаславацкага пісьменніка-патрыёта Юліуса Фучыка.

Прадаўчыца Марыя Пятроўская прапануе яму наядуна выдаленую кнігу чачаславацкага пісьменніка-патрыёта Юліуса Фучыка.

В. ХОРСУН.

Попыт чытача не задавальняецца

Таму, хто ўпершыню трапіў у Саўцук, вельмі цяжка знайсці магазін № 7. На ім нават няма шыльды, дрэны выгляд мае вітрына. Магазін з месца ў месца выконвае пана. Так, за востем месцаў ён выконвае пана толькі на 57 працэнтаў.

З'яўляецца-б, што цяпер, у дні месячніка кнігі, прадаўцы магазіна карэнным чынам перабудуць сваю работу. Але ўсё застаецца па-старому.

Заходзіць у магазін. У вочы кідаецца неспрыяльная карціна: на падлозе ляжаць цяжыя горы мастацкай, сельсагаспадарчай і палітычнай літаратуры. Кнігі наядуна прывезены з Мінска. Але іх ніхто не ўпарадкаваў, не абсталяваў выставкі, якая-б знаёміла з навінкамі. Нама ў магазіне і рэкамендацыйных спісаў літаратуры.

Гандлюючыя арганізацыі горада да апошняга часу ігнаруюць такую форму пра-

дажу літаратуры, як кніжныя базары, а іх можна было-б паспяхова арганізаваць не толькі ў самім Саўцку, але і ў многіх іншых месцах раёна.

Зусім дрэнна наладжаны гандаль і прапаганда кніг у сельскай мясцовасці. Як правіла, новыя кнігі па месцах, а то і больш залежваюцца на базях раёнспажыўсаюза.

На тэрыторыі Баўманскай МТС адкрыўся новы магазін. Аднак ні праўдзены Урэнскага сельна, ні кіраўнікі раёнспажыўсаюза не паклапаціліся, каб завезці туды неабходную літаратуру.

Вельмі прыкра, што такое становішча не турбуе кіраўнікоў Мінскага аблінагандаў і абспажыўсаюза.

І. ДУБОВІК,

В. ЧАРГЕЙКА.

Анатоль ШАУНЯ

„НЕПАЛЬ БЕЗ СОНЦА“

«Едыце, едыце ў пудоўную Італію, краіну аякітых, паазі і сонца!» Так на ўсе тэды рэкламуюць падарожжы ў Італію турыцкія кампаніі капіталістычных краін.

Але ёсць і іншая Італія. Пра яе не гаворыцца ў рэкламах турыцкіх кампаній, не пішацца ў даведніках. Ёсць Італія без старажытных руін Калізея і сабора святога Пятра, ёсць Венецыя без песняў і баркарал, ёсць Неапаль без сонца і мора. Вакол гэтых вядомых і пудоўных гарадоў, у рабочых кварталах жыюць у жабрацтве і горы сотні тысяч працоўных італьянаў.

Вось гэтай Італіі — Італіі працоўнай, абяздэнанай, прыгнечанай, але не пакаранай, Неапаль без сонца і мора прысвяціў сваю творчасць выдатны паэт Джан Радары, які піша пераважна аб дзеях.

Дзяржаўнае выдання БССР выпусціла кнігу вершаў Дж. Радары па беларускай мове ў перакладзе Я. Семязонава.

У своеасаблівай, тонкай паэзіі Дж. Радары захаваны значныя цяжкасці для перакладчыка. Яны заключаюцца, перш за ўсё, у перадачы асаблівасцей стылю твораў Дж. Радары, багацця намераў, рытмаў, музыкі і мелодыі яго вершаў. Траба сказаць, што з гэтай задачай перакладчык справіўся добра.

У форме дзіцячай казкі напісаны верш «Хай вернуцца феі», і перакладчык дакладна перадаў сэнс і мелодыю твора:

Чароўныя феі, куды вы смілі? З нашай пудоўнай зямлі?

Джан Радары. Неапаль без сонца. Вершы. Пераклад з італьянскай мовы Я. Семязонава. Дзяржаўнае выдання БССР, 1955 г.

І казкі без вас апусцелі, І ў байках пра вас не чуно. Ці з выразам вы аляцілі, Ці ў вір патанулі, на дно?

А вось і другі верш — «Вагон першага класа». Тут ужо рытм нагадвае перастук колаў:

Вагон, што ляжыць. Першы клас. Фіранкі — шоук, вакол — атлас.

Гаворачы аб дакладнасці, ідэнтычнасці перакладу, мы маем на ўвазе не літаральнасць яго, а дакладнасць перадачы аўтарскай думкі, захаванне рытму мелодыі і наогула усёго, што складае так званую «музычную частку верша». Дакладнасць перакладчыка — дакладнасць майстра, мастака, які абавязаны, як гаварыў А. Пушкін, перш за ўсё думаць аб умяшленні «духа тварына». Я. Семязонаў не даючы сваім правам. Пераклад у яго заўсёды вельмі блізка да арыгінала. Ужо верш «Неапаль без сонца», якім адкрываецца зборнік, сведчыць аб вялікай павароце да аўтара і мастацкай такце беларускага перакладчыка. Вось даслоўны пераклад гэтага верша:

«Пабываць у Неапалі — кінуч позірк у райскі сад, Паглядзі на Неапаль—пасля памірай», — Так свярдаюць прыказкі. Аднак яны (прыказкі) Не народжаны ў завулку Паланета — Крывоў нітачы ў пемных і вузкіх

Што засланілі неба, сонца і заглыблілі песні, якія чуць на моры. Тут песні не чулі. А хто-ж праспявае песню

Табе, мой Неапаль без сонца, без мора? Я. Семязонаў перакладае гэта так: «Наведваць Неапаль — заглянуць у рай.

Рукі старыя мае Мавалістыя, Возьмуць граніт, Адамітуюць — Аж бліскаць! Кожкі яны На ўсялякага Якава

Зірні на Неапаль, пасля — памірай!» Так прыказка кажа. Ды прыказка гэта Не складзена ў вулцы Паланета, Замышляў, пратухлай ад бруду

Без неба, без сонца, без мора і песні. Хто-ж песню спяе, хоць праз слезы, праз гора,

Табе, мой Неапаль без сонца і мора? Здавалася-б, у другой страфе перакладчык дапусціў адывольнасць. На самай справе, у арыгінале няма слоў «замышляў, пратухлай ад бруду і песні». Але ўведзены яны зусім прамаверна. Нашы дзеці не ўяўляюць, што такое італьянскія трушчобы, і без вызначэння, удакладнення вобразна мого для іх было-б недастаткова наглядна, бачна.